

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887.

Första Kammaren.

N:o 8.

Lördagen den 26 Februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,³⁰ e. m.

Justerades protokollen för den 18 och 19 i denna månad.

Herr statsrådet *von Steyern* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) om antagande af ny tryckfrihetslag och dermed sammanhängande ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen;

2:o) med förslag till lag angående ändring i 7 kap. samt vissa delar af 10 och 11 kap. strafflagen;

3:o) med förslag till lag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt och till lag angående tillägg till och ändring i lagen för rikets ständers bank den 1 mars 1830;

4:o) med förslag till lag angående förändrad lydelse af 17 kap. 3 § handelsbalken samt lag angående bankaktiebolags, sedelutgifvande bankbolags och sparbanks konkurs; samt

5:o) med förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelser:

N:o 6, till Konungen, angående vilkoren för kronohemmanet Norrbackas upplåtande till styrelsen för sällskapet Eugeniahemmet; och

N:o 7, till fullmäktige i riksgäldskontoret, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1886 års riksdag.

Anmälades och bordlades lagutskottets nedannämnda utlåtanden och memorial:

N:o 15, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 117 § i skiftesstadgan den 9 november 1866;

N:o 16, i anledning af väckta motioner om ändrade grunder för den kommunala rösträtten på landet; och

N:o 17, i anledning af återremiss från Första Kammaren af utskottets utlåtande n:o 7 öfver väckt motion om ändrad sätt för offentliggörande af allmänna kungörelser och tillkännagifvanden.

Upplästes ett insänt läkarebetyg af följande lydelse:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare, brukspatron *R. Montgomery-Cederhielm*, är sänsliggande sjuk (arthritis) och sålunda förhindrad att bevista kammarens sammanträden under den närmaste tiden, sannolikt två veckor, intygas härmed af

Stockholm den 26 februari 1887.

O. Medin,

med. d:r, professor.

Föredrogos; men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande, den 23 innevarande februari bordlagda ärenden, nemligen: statsutskottets utlåtanden n:is 13—15, bankoutskottets memorial n:o 2 samt lagutskottets utlåtanden n:is 13 och 14.

Föredrogos och bordlades de vid sammanträdet början aflemnade kongl. propositioner.

Herr Bergström: Herr grefve och talman! Jag tager mig friheten att hos kammaren hemställa, att kammaren ville besluta tillsättandet af ett särskildt utskott för handläggning af den kongl. propositionen rörande förändrade grunder för utgörande af väg-hållningsbestyret. Tillika föreslår jag att kammaren ville bestämma antalet ledamöter i utskottet till tio, fem från vardera kammaren, i likhet med hvad som egde rum vid lappfrågans behandling, samt suppleanterna från denna kammare till tre. Slutligen anhåller jag, att denna min hemställan måtte bordläggas i sammanhang med den kongl. propositionen.

Detta förslag bordlades.

På framställning af herr grefven och talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle uppföras främst de denna dag första gången bordlagda ärendena, med iakttagande deraf att herr *Bergströms* förslag om tillsättande af ett särskildt utskott förekomme näst efter Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Kammaren åtskildes kl. 2,45 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Måndagen den 28 Februari, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Hammar skjöld* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående ändrade bestämmelser med afseende på de allmänna läroverken och pedagogierna;

2:o) med förslag till förordning angående förändrad lydelse af § 40 i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863;

3:o) angående beviljande af lån för betäckande af kostnader för tornbyggnaden å Linköpings domkyrka; samt

4:o) angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Erska Öster- och Bergsgården i Elfsborgs län.

Dessa propositioner blefvo härpå föredragna och bordlagda.

Anmälde och bordlades:

Statsutskottets utlåtanden och memorial:

N:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående restitution af stämpelafgift till delegarne i sterbhuset efter kabinetskammarherren friherre Carl Otto Silfverschiöld;

N:o 23, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af mark från en vid Östersunds stad belägen kronolägenhet;

N:o 24, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af åtskilliga kronoegendomar i de norrländska länen;

N:o 25, i anledning af väckt motion om ersättning åt fanjunkaren C. U. Bergstedt för omkostnader för sergeantsbostället Luggavis deltagande i Kräklingekärrens aftappning;

N:o 26, i anledning af väckt motion om befrielse för rusthållarne vid andra lifgrenadierregementet att bekosta exercisammunition;

N:o 27, i anledning af remiss med öfverlemnande af uppgift å de under år 1886 inträffade förändringar i statsverkets inkomster af för dess räkning utarrenderade kronoegendomar; samt

N:o 28, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsondring af jord från indragna militiebostället Stommen n:o 1 i Vermlands län; äfvensom

lagutskottets utlåtande n:o 18, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura samt angående tillägg till 15 kap. handelsbalken.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet Kongl. Maj:ts den 26 i deuna månad bordlagda nådiga proposition till Riksdagen om antagande af ny tryckfrihetslag och dermed sammanhängande ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, den 26 innevarande februari bordlagda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o med förslag till lag angående ändring i 7 kap. samt vissa delar af 10 och 11 kap. strafflagen;

2:o med förslag till lag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt och till lag angående tillägg till och ändring i lagen för rikets ständers bank den 1 mars 1830;

3:o med förslag till lag angående förändrad lydelse af 17 kap. 3 § handelsbalken samt lag angående bankaktiebolags, sedelutgifvande bankbolags och sparbanks konkurs; samt

4:o med förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet;

dock, hvad sistberörda proposition beträffade, under förbehåll att, derest, på sätt föreslaget blifvit, ett särskildt utskott tillsattes för behandling af denna proposition, densamma då skulle till detta särskilda utskotts handläggning öfverlemnas.

Föredrogs herr *Bergströms* den 26 i denna månad bordlagda förslag att för behandling af Kongl. Maj:ts nädiga proposition till Riksdagen med förslag till lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet skulle tillsättas ett särskildt utskott, bestående af fem ledamöter från hvardera kammaren, med tre suppleanter från Första Kammaren.

Herr Bergström: Herr grefve och talman! Mine herrar! Såsom kammaren torde hafva sig bekant, har äfven i Andra Kammaren väckts fråga om tillsättande af särskildt utskott för behandlingen af Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition. Enligt hvad jag förspott från medkammaren, är man der allmänt benägen för tillsättande af särskildt utskott; men man anser det föreslagna antalet ledamöter af 10 för litet. Man önskar få tillfälle att i ännu större grad, än detta förslag medgifver, insätta medlemmar från skilda delar af landet. Nu föreställer jag mig, att denna kammare, om den eljest icke har någonting emot att tillsätta ett särskildt utskott, icke skulle vara obenägen att öka det föreslagna antalet ledamöter från 10 till 14. Och tillåter jag mig derföre göra den ändring i min hemställan, att kammaren ville besluta, att antalet af det särskilda utskottets ledamöter måtte blifva 14, eller 7 från hvardera kammaren.

Efter härmed slutad öfverläggning, beslöt kammaren för sin del, att för behandling af ifrågavarande proposition skulle tillsättas ett särskildt utskott, bestående af sju ledamöter från hvardera kammaren; och skulle Andra kammaren inbjudas att i detta beslut förena sig med Första Kammaren.

Vidare beslöts att, i händelse kamrarne enades om tillsättande af ett särskildt utskott för nämnda propositions behandling, af Första Kammaren skulle utses tre suppleanter i detta utskott.

Protokollsutdrag angående detta ärende blef härpå justeradt och afsändt till Andra Kammaren.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran, lagutskottets den 26 innevarande februari bordlagda utlåtande n:is 15 och 16.

Föredrogs och lades till handlingarne lagutskottets den 26 i denna månad bordlagda memorial n:o 17, i anledning af återremiss från Första Kammaren af utskottets utlåtande n:o 7 öfver väckt motion om ändradt sätt för offentliggörande af allmänna kun- görelser och tillkännagifvanden.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 19 och 23 inne- varande februari bordlagda betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

Herr Hederstierna: På samma gång jag anhåller, att be- tänkandet måtte punktvis föredragas, begär jag, att, då af misstag tvenne punkter blifvit betecknade med samma nummer, 40:o, dessa måtte, till undvikande af förväxling, betecknas med 40 a) och 40 b).

På gjord proposition medgaf kammaren, att de båda å sidorna 57 och 60 i betänkandet med n:o 40 utmärkta punkterna finge betecknas den förra med 40 a) och den senare med 40 b).

Herr Stjernspetz: Jag vill hos kammaren göra den fram- ställning, att bevillningsutskottets betänkande icke måtte före- dragas i den ordning, i hvilken det uppstälts, utan att kammaren måtte besluta att göra början med punkten 8:o och sedan fort- sätta med punkterna 9:o--13:o; punkten 1:o skulle sålunda före- komma först efter afgörandet af dessa punkter — med iakttagande af att frågan om tull på råg afgjordes, sedan beslut fattats om tullen å öfriga i denna punkt förekommande sädesslag — och derefter hela betänkandet punktvis i ordning föredragas. Orsaken till denna min anhållan är den, att då jag intager en moderat ståndpunkt mellan de extrema partierna, jag anser att det vore orätt att sätta allt på ett kort genom att föredraga rågtullen först. Om man började med fläsk och andra landtmannaprodukter, så torde det vara lämpligast att få afgörandet der. Finge man tull på fläsk, smör etc., vore det mycket möjligt, att man afstode från rågtullen. Jag anser det vara försigtigast från båda sidor att icke spänna bågen för högt eller vara alltför extrem i sina fordringar, och det är därför jag velat föreslå denna ordning för föredrag- ningen.

Herr Reuterswärd: Jag kunde icke riktigt följa med den siste ärade talarens yrkande, då jag ej hade betänkandet i min hand och sålunda icke kunde följa med nummerordningen för de särskilda artiklarne. Men det föreslagna sättet för föredragningen synes mig dock alltför trassligt. Jag tror att, om man vill hafva reda i sjelfva hufvudfrågan, man måste gå till väga på det sätt, utskottet här föreslagit. Ty det är dock *spanmålstullen*, som den stora striden egentligen gäller. Och icke lär väl fläsket kunna

inverka på kammaren så, att den skulle särskildt deraf stämmas till moderation och mildhet.

Jag finner alltså intet skäl att börja med den artikeln, utan föreslår att följa det föredragningsätt, som af så väl motionärerna som utskottet föreslagits.

Häruti instämde många af kammarens ledamöter.

Herr Hedlund: Då jag är förekommen af den siste talaren, anhåller jag endast att få instämma i hans yrkande.

Sedan öfverläggningen angående sättet för ifrågavarande betänkandes föredragning förklarats härmed slutad, yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende derpå yrkats, dels att betänkandet skulle punktvis företagas till afgörande i den ordning som följts i betänkandet, dels ock, af herr *Stjernspetz*, att betänkandet skulle punktvis föredragas i den ordning, att början gjordes med punkterna 8—13, näst derefter förekomme 1 punkten, med iakttagande af att frågan om tull på råg afgjordes sist, och sedermera öfriga punkter företoges i den ordning, betänkandet utvisade.

Härefter gjordes propositioner enligt dessa båda yrkanden, och förklarades propositionen på betänkandets föredragning punktvis i den af utskottet följda ordning vara med öfvervägande ja besvarad.

1 punkten.

Herr Hederstierna: Herr grefve och talman! Mine herrar!

Jag skall icke ingå i någon kritik af de motiv, som utskottet begagnat, icke heller i något, åtminstone fullständigare bemötande af de skäl, det anförts för sina förslag. Alla möjliga, och jag hade så när sagt omöjliga skäl för tullars användande såsom regulatorer för näringslivet hafva här så ofta anförts och vederlagts, att ett upprepande deraf vore endast att, onödigtvis upptaga kammarens tid. För mig äro och förblifva tullar endast en skatteform och äro, såsom all beskattning, ett ondt, som man till statsbehovens fyllande måste underkasta sig, men som, då de äsättas för andra ändamål eller utöfver statens behof, icke af de skattskyldige med jemmod fördragas. Och då vi af den kongl. propositionen angående statsverkets tillstånd och behof inhemtat, att Konungen för utgifternas betäckande icke af Riksdagen äskat nya eller höjda bevilningar, och vi icke hafva någon anledning antaga att Riksdagen kommer att besluta så väsentligen ökade utgifter utöfver hvad Konungen föreslagit, att skattebehovet deraf framdeles skulle ökas, har utskottet saknat fog för sitt förslag att här äsätta nya eller förhöjda tullar.

Men utskottet säger också sjelf, att detta ej varit utskottets afsigt. Dock sågo vi uti det sista numret af en utaf protektionismens varmaste försvarare inom pressen icke blott framhållas

*Ifrågasatt
tull på
omaten
spannål.*

*Ifrågasatt
tull på
omaten
spannmål.
(Forts.)*

såsom en fördel af de ökade statsinkomster, som genom de föreslagna tullarne skulle åstadkommas, utan äfven uttalas den mening, att dessa inkomster skulle kunna användas såsom medel till grundskatternas afskrifning. Derhän kunna partistriderna föra, att man finner det pressorgan, på hvilket jag nu syftar, göra sig till landtmännens ifrigaste målsman och det i den grad, att det icke blott förordar jordbrukstullar, utan vill använda de derigenom inflytande statsinkomsterna till grundskatternas afskrifning. Så långt har icke förr än på sina tiden det tyska agrariska intresset kommit i sina anspråk. Men vi svenskar, då vi lyckats att öfvervinna vår tröghet, gå fort i hetsigheter.

Utskottet säger sjelf, att det ej afser ökade statsinkomster, ty deraf har staten icke behof, och är därför betänkt på att föreslå nedsättning i de så kallade finanstullarne. Och i detta betänkande föreslår också utskottet en nedsättning i tullen på kaffe och kaffesurrogat. Men utskottet har i sin ifver att åsätta nya tullar dock åstadkommit så höga skatteinkomster, att de för visso icke motsvaras af hvarken den nu föreslagna nedsättningen eller den, som utskottet ytterligare kan komma att föreslå, hvilket tydligen finnes utredt i den af en reservant bifogade tabell. Utskottet har sjelf icke ansett nödigt göra några beräkningar. Men äfven om de nya tullar, som utskottet föreslagit, skulle motsvaras af skattelindringar på andra håll, så är dock sjelfva åtgärden att åsätta födoämnen tullar för att nedsätta kaffetullen i högsta måtto betänklig. Då den indirekta beskattningen klandras därför, att den hårdast trycker de skattskyldige, som hafva minsta förmågan att utgöra skatten, så försvaras den dermed, att det står i den skattskyldiges fria skön att undandraga sig skatten genom att icke köpa eller förbruka de beskattade artiklarne.

Kan man nu säga till det svenska folket, att det kan undandraga sig den nu ifrågasatta skatten å nödvändiga lifsmedel genom att icke förbruka sådana, hänvisande det att i stället dricka kaffe? Skall icke den föreslagna åtgärden göra den indirekta beskattningen, af hvilken staten hemtar en stor, om icke den allra största delen af sina skatteinkomster, ännu mera förhatlig och påskynda öfvergången till den direkta beskattningsformen.

Och hvarför har man tillgripit denna betänkliga åtgärd? »Jo», säger utskottet, »genom de många ekonomiska svårigheter och olyckor, som under det sistförflutna året inträffat, har utskottet blifvit alltmera styrkt i sin redan vid förra riksdagen uttalade åsigt, att en fullständig systemförändring i tullpolitiskt afseende måste ofördröjligen vidtagas och så långt som möjligt genomföras». Det skulle vara ganska intressant att veta, hvilket system utskottet ansett vara iakttaget vid utarbetandet af vår nu gällande tulltaxa. Skulle man döma af det sätt, på hvilket utskottet vill ingå på det nya systemet, måste antagas att utskottet förutsatt, att vår nu varande tulltaxa är byggd på frihandelsprincipens grund. Och dock är detta så långt ifrån händelsen, att de flesta näringar åtnjuta skydd enligt nu gällande tulltaxa. Denna må nu vara byggd på hvilket system som helst, eller vara utan system, så hafva dock

under de 30 år, den varit gällande, såväl jordbruk som öfriga näringar utvecklats sig på ett både glädjande och förvånande sätt, hvarpå så många bevis redan anförts och ytterligare skulle kunna anföras, om påståendet skulle bestridas. Men likasom det funnits perioder, under hvilka våra näringar blomstrat samt utvecklat sig på ett särskildt lyckligt och förvånande sätt, har det också, såsom just nu är förhållandet, funnits perioder, då de arbetat under mycket tryckta förhållanden. Härat, likasom deraf att de mest skyddade näringarne lida af samma tryck som de icke skyddade, ja kanske i denna stund lida mera än de icke skyddade, torde utskottet finna, att det är icke tullar, som bestämma öfver näringslifvet, utan att dess blomstring beror på andra omständigheter — omständigheter, öfver hvilka lagstiftaren icke eger någon magt.

I vår tulltaxa har dock den grundsatsen blifvit tillämpad och i det närmaste följdriktigt genomförd, att man icke velat lägga tullar på våra förnämsta födoämnen, eller på råvaror för våra näringar. Hvad råvarorna för industrien angår, vill jag nu ej yttra mig. Dertill får jag tillfälle, då kammaren skall till behandling företaga frågan om jerntullarne, utan jag vill nu blott yttra mig om utskottets förslag att bryta mot den första delen af grundsatsen, eller åsättande af tullar på födoämnen. Det är rätt egendomligt att finna, att detta förslag likväl understöds utaf en del af industriens mälsmän, i hvilkas intresse det snarare skulle legat att motverka lifsmedelstullar. Det kan näppeligen förklaras på annat sätt, än att man hoppats kunna använda dessa såsom medel att erhålla de industritullar, hvarefter man sträfvar. Men det kan gå här, som det gått i andra land, då man velat begagna sig af det agrariska intresset för andra ändamål, att detta intresse vuxit dem öfver hufvudet, som väckt det till lif, och det är att befara, att det förr eller senare kommer att, med förbiseende af andra näringars kraf, se sig sjelf uteslutande till godo. Tecken dertill hafva redan visat sig i utskottet vid behandlingen af förslaget om industritullar.

Utskottet, inom hvilket emellertid det af mig nu påpekade agrariska intresset har haft mäktiga förespråkare, säger:

»Jordbruksnäringens bestånd, hvilket för Sverige, der 84 procent af befolkningen ändock äro bosatta på landet, är af den allra största vikt, kräfver därför med nödvändighet, att staten genom lämpliga tullar så vidt möjligt är bevarar den inhemska marknaden åt landets egna producenter.»

I förbigående sagdt kan jag icke förstå, hvad den omständigheten att större delen af svenska folket bor på landet utöfvar för inflytande på frågan om tullar på födoämnen. Man odlar icke säd eller åstadkommer födoämnen därför, att man bor på landet, och detta talesätt, som man nu så ofta får höra, att den inhemska marknaden skall bevaras åt landets egna producenter, »Sverige åt svenskarne» m. m., är, med förlof sagdt, ett tomt och fåvitskt tal. Vårt jordbruk och flera andra af våra näringar hafva utvecklat sig så, att landets marknad ej är tillräcklig för afsättningen af deras produkter, och vårt folk har behof af andra länders natur- och näringsprodukter. Skulle det vara patriotiskt att föra det derhän,

*Ifrågasatt
tull på
omåten
spannmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

att svenska näringar blott skulle få tillverka hvad den svenska marknaden kan förbruka, och svenska folket förmenas rätt att njuta af andra länders natur- och näringsprodukter? För visso, nej!

Bättre och mera fosterländskt handlar man då, om man bereder nya afsättningstillfällen för våra inhemska produkter och genom utvecklingen af det fria utbytet nationerna emellan skaffar lif i näringarne och sysselsättning åt dess utöfvare. Men att staten både bör visa och äfven visat intresse för jordbruket, det är uppenbart och ådagalägges äfven genom de anslag, som finnas införda på sjetta hufvudtiteln. Men skall detta intresse ådagaläggas genom tullars åsättande, såsom utskottet förmenat vara nödvändigt — då måste åtminstone vi, såsom statens målsmän, vara öfvertygade om, att dessa tullar skola lända jordbruksnäringen, såsom sådan, till gagn; och jag är för min del så långt ifrån att derom vara öfvertygad, att jag tvärt om är fullständigt öfvertygad om motsatsen och tror, att dessa tullar i stället skulle skada näringen.

Det är ju uppenbart och säkerligen obestrifligt, att det för jordbruksnäringen är af gagn, ju mera spannmål som inom landet konsumeras. Men det är lika uppenbart, att tull på spannmål både är afsedd och kommer att motverka en sådan konsumtion.

Det är likaledes säkert att, då man icke kan med något skäl åsätta tull på *hafre*, hvarom yrkande nu icke heller blifvit framställt, utan endast på *höstsäd*, denna tull kommer att verka såsom ett premium för öfvergående till att odla höstsäd, hvilket skulle verka en återgång och en stagnation i den utveckling, som inom jordbruksnäringen för närvarande eger rum.

Om dessa tullar icke skulle verka till gagn för jordbruksnäringen, skulle de väl anses verka till gagn för näringens idkare. Ja väl, till en tid och för en del af dessa. *Till en tid*, därför att i början kommer naturligtvis priset på den spannmål, som belägges med tull, att stiga, men genom ökad produktion och möjligen och sannolikt genom minskad konsumtion af dessa sädesslag kommer det åter att sjunka. *För en del*, därför att endast en del af jordbrukarne odla höstsäd i så stor utsträckning, att de hafva någon sådan säd att försälja. Huru stor den del är, som skulle få nytta af de ifrågavarande tullarne, har ännu ingen lyckats bestämdt beräkna.

Utskottet har gjort en sådan beräkning, hvars värde jag dock lemnar derhän, hvarigenom utskottet kommit till det resultat, att 70 procent af jordbrukarne skulle få nytta af dessa tullar. Men en statistiker, som åtminstone räknat med pålitligare och rigtigare faktorer, har kommit till endast 30 à 40 procent. Antalet eller procenten må nu vara större eller mindre, alla äro dock ense derom, att endast en del af jordbrukarne skulle draga nytta af dessa tullar. Hvem skall då betala den vinst, som denna del skördar? En del deraf kommer sannolikt att betalas af de öfriga näringarne. Men då komma dessa näringar att lida deraf, och de arbeta under precis samma tryckta förhållanden som jordbruket. Utskottet tyckes visserligen vilja lofva dem, att de efteråt skola komma i åtnjutande af samma fördel, som nu skulle beredas jordbruket. Men först och

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

främst finnes det näringar, som arbeta för export, och för dem kunna tullarne naturligtvis icke vara till gagn. Vidare kan för närvarande icke lemnas skydd åt åtskilliga näringar på grund af med andra nationer ingångna traktater. Man kan således icke godtgöra de öfriga näringarne för de förluster man genom antagande af föreliggande förslag skulle tillskynda dem, och i alla fall skulle i första hand den brödkonsumerande allmänheten komma att få betala den ifrågasatta spanmålsskatten.

Nu säger man att spanmälen *icke* skulle komma att stiga i värde genom de åsatta tullarne. Ja, det är möjligt och till och med sannolikt, att efter någon tid detta kommer att blifva förhållandet, och då komma nog yrkanden om förhöjd tull att framställas; men till en början kommer helt visst priset att stiga med större eller mindre del af den föreslagna skatten, och säkert är, att om Riksdagen beslutar de ifrågavarande tullarne och enligt utskottets förslag hos Konungen begär, att de skola blifva tillämpade så fort som möjligt, och Konungen efterkommer denna Riksdagens begäran, det betryck, som i närvarande stund råder inom landet, kommer att i väsentlig mån ökas. Nu svarar man mig med en fråga: Hvilketdera är för arbetaren fördelaktigare, att han får arbete och ett bättre betaldt arbete, men får betala sin spanmål dyrare, eller att han saknar arbete eller nödgas lemna ett illa betaldt arbete och får spanmälen billigare? Den frågan är naturligtvis icke svår att besvara. Men hvem garanterar oss och arbetaren, att han får ett rikligare och bättre betaldt arbete, om Riksdagen beslutar tull på födoämnen? Det är till och med mycket osäkert och osannolikt, att detta skulle blifva förhållandet. De öfriga näringarne äro icke i tillfälle att betala sina arbetare högre aflöning än de nu med svårighet kunna göra. Icke heller kunna de jordbrukare, som icke skörda vinst af spanmålstillarne, betala arbetet dyrare än under nuvarande förhållanden. Således skulle det endast vara den del af jordbrukarne, som verkligen skulle skörda vinst af dessa tullar, hvilken kunde höja arbetslönerna. Men huruvida denna del af jordbrukarne skulle komma att göra det, är mycket ovisst, helst derigenom deras grannar, som icke dragit någon fördel af tullarne, skulle tillskyndas skada och förlust.

Om man äfven är berättigad att beskatta svenska folket för allmännyttiga ändamål, för att t. ex. befordra framgång för en hel näring, är man det för visso icke endast för att bereda fördel åt vissa näringsidkare. Det är att taga från den ene och gifva åt den andre, en statskommunism, lika orättfärdig som någonsin den kommunism, för hvilken man nu så mycket fruktar.

Slutligen kan jag icke underlåta att fästa kammarens uppmärksamhet vid det förhållande, att denna viktiga fråga synes dela Riksdagen i två ungefärligen lika starka partier, och att nya val till medkammaren förekomma under årets lopp. Vid sådant förhållande bjuder klokheden att uppskjuta denna frågas afgörande, till dess att dessa val egt rum.

Icke heller kan jag underlåta att bedja kammaren taga hänsyn till de följder, som ett beslut om spanmålstillars aläggande nu

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

skulle medföra, först i politiskt hänseende och sist men icke minst i socialt afseende, följder vid hvilka vi måste fästa framstående hänsyn, om vi vilja motsvara det ansvarsfulla förtroendet att vara folkets ombud.

Jag yrkar afslag å den föredragna punkten.

Herr grefven och talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Herr Adelsköld: Under de tolf år, jag haft äran att vara ledamot af denna kammare, har jag aldrig uppträdt under debatterna i tullfrågan. Jag har följt med öfverläggningarne och sökt granska skälen för och emot skyddstullar så godt jag kunnat. Studier af förhållanden i utlandet jemte samtal med framstående jordbrukare och industriidkare under resor å kontinenten förlidet år, men i synnerhet bevillningsutskottets beundransvärda motive-ring för lifsmedelstullar, hafva stadgat mina åsikter i tullfrågan. Det är den uppfattning, hvartill jag således kommit, jag ber att få framlägga för kammaren, äfvensom en redogörelse för de orsaker, som enligt min tanke föranleda den nuvarande betryckta ställningen. Det är mycket möjligt att jag kunnat misstaga mig, men en så vigtig fråga som tullfrågan förtjenar ju att ses från alla sidor, och jag skall nu söka gifva den belysning deraf, som af mig kan åstadkommas.

Från hvilken synpunkt man än vill se denna sak, är det obestriddligt, att såväl Sverige som alla andra civiliserade länder genomgå en ovanligt svår ekonomisk kris, hvars slut under närvarande politiska förhållanden icke kan förutses. Vår modernisering, *jordbruket*, kämpar med stora svårigheter i konkurrensen med främmande, af naturen rikare begåfvade länder, hvilkas jordbruksalster till följd af lättade kommunikationer numera tillföras Europa till pris, som man förut icke kunnat tänka sig. Vårt jern, som utgjort en af våra vigtigaste exportartiklar och som ansetts oundgängligt till en mångfald behof, har under senare tider mer och mer gjorts oundgängligt på den utländska marknaden till följd af förbättrade nya arbetsmetoder, hvarigenom man lyckats af sämre råämne fabricera en vara, som i de flesta fall kan ersätta det svenska jernet. Vår *trävaruhandtering* lider af lägre pris, som uppkommit af minskad byggnadsverksamhet i utlandet, men på samma gång af ökade kostnader för verkets utdrifning genom att afverkningen efter hand måste utsträckas längre inåt landet från kusterna. Hvad våra *fabriker* och vår *industri* beträffar, har äfven den en svår strid att utstå mot utlandets storartade etablissement, försedda med de utmärktaste maskiner för råvarans förädling och arbetskostnadernas nedbringande, hvartill här i landet kommer en faktor af största vikt, nemligen förlagskapitalets dyrhet i jämförelse med i andra länder. Den ekonomiska ställningen är således, äfven om den icke ses med pessimistiska ögon, betänklig och utsigterna för framtiden mörka, om ej någon ändring i de politiska förhållandena skulle inträffa.

När en människa är sjuk, undersöker läkaren först noga orsakerna till sjukdomen och bestämmer först derefter botemedlet. Samma regler gälla äfven för samhällskroppens åkommor. Äfven här gäller det att noga forska efter orsakerna och att först derefter söka utfinna medel till åstadkommande af förbättring. I annat fall kan man mycket lätt i allra bästa välmening föreslå medel, som, om äfven för tillfället stimulerande, efteråt verka som gifter, medföra afmattning och kanske döda.

Hvilka äro nu orsakerna till det icke blott här utan snart sagdt öfver hela jorden rådande ekonomiska betrycket och den derigenom uppkomna misströstan, förtviflan och missnöje med den nuvarande ställningen, som är förherskande bland alla samhällsklasser, i synnerhet i det gamla Europa, och som här i Sverige gifvit sig luft i den stora tullmotionen. Jag ber kammaren om ursäkt, om jag något omständligare berör denna fråga, men utrömandet af dessa orsaker är verkligen af största vigt i denna stund, ty derpå beror, om ett större eller mindre tullskydd för våra näringar skall kunna nu och för framtiden afhjelpa det rådande betrycket.

Det nittonde århundradet har varit vittne till de mest stortartade framsteg i den menskliga utvecklingen. Jordklotet är omspunnet af ett nät af jernvägar och telegrafer. Med snabbgående ångskepp kan man på några få dagar förflytta sig och alla länders produkter från den ena verlds delen till den andra. Medelst telefon kan man samtala med hvarandra på 30, 40 till 50 mils distans. Menniskosnillet har åstadkommit underverk för att bereda handeln och industrien i samverkan all möjlig bekvämlighet. På alla lifsförnödenheter och industriartiklar råder prisbillighet; men lika fullt har aldrig missnöjet varit starkare än nu i denna tid af rastlöst framåtskridande, aldrig längtan efter något bättre än det närvarande uttalat sig högljuddare, aldrig sträfvandet att komma fram varit hänsynslösare än nu, och aldrig har den allmänna ekonomiska ställningen i Europa varit sämre än just nu.

Hvad är då orsaken till detta missnöje, denna fattigdom, der belåtenhet och allmän välmåga *borde* vara rådande?

En framstående statsman, verdens störste strateg, fältmarskalken Moltke har i ett yttrande i tyska riksdagen efter min förmening gifvit ordet till gatan. Han yttrade i frågan om ytterligare förstärkning af tyska armén: »Hela Europa styfnar i vapen. Vi må vända oss till venster eller höger, så finna vi våra grannar i full rustning, i en rustning, som till och med ett rikt land i längden icke kan uthärda. Detta drifver med naturnödvändighet sakerna hän mot ett snart afgörande och är orsaken hvarför regeringen före sjuårsperiodens utgång begär en förstärkning af armén.» Hvad innebär detta fältmarskalken Moltkes yttrande? Jag ber att ur en utländsk tidning få uppläsa några reflektioner i detta afseende, som klargöra frågan:

»Den krigsstyrka, som de stora makterna på kontinenten, om det gäller, kunna ställa på benen i första, andra och tredje uppåden, är i Ryssland 10,482,000, i Tyskland 5,705,000, i Frankrike

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

3,634,000, i Österrike 2,600,000 och i Italien 4,473,000 man, eller tillsammans 26,894,000 man.

Låt oss se hvad denna »fred» — detta ödeläggande krig — kostar i pengar.

Tyska kejsardömet betalar i direkta utgifter för sin här och flotta nära 393 millioner kronor om året, och det blir snart mera, om den nya härlagen går igenom.

Ryssland betalar årligen för sin krigsmakt inemot 670 millioner kronor.

Frankrike betalar för militära ändamål öfver 622 millioner kronor årligen.

Österrike-Ungarn har en årlig krigsbudget på omkring 215 millioner kronor.

England betalar för sin här och flotta årligen öfver 550 millioner kronor.

Italien betalar årligen 230 millioner kronor för nöjet att spela stormakt.

Komma härtill de indirekta omkostnaderna, är det visserligen icke för mycket, om man säger att dessa sex så kallade stormakter årligen betala ut 5,000 millioner kronor om året för en »fred», som icke är stort bättre än öppet krigstillstånd. Räknar man så med den arbetskraft, som slösas bort på öfningar i det ädla handtverket, och ränta på lån, upptagna för krig och krigiska ändamål — går summan nog upp till 10,000 millioner.

Och ändock äro staterna af andra och tredje rang icke medräknade. Komma de till, så ökas nog summan ytterligare med ett par milliarder.

Alltså: tolf milliarder kronor i årliga krigsutgifter för Europa. Hvad betyder den summan?

Europa har nu omkring 310 millioner invånare. Dividerar man talen med hvarandra, så utgör krigskontributionen för hvar person, qvinnor och barn medräknade, 38 kronor 70 öre.

För en familj på 5 personer utgör det nära 200 kronor om året. Tänk efter hvad man eljest kunde göra med 12 milliarder!

Man skulle kunna gifva alla arbetslösa nyttig sysselsättning; göra undervisningen fullständigt fri; uppodla stora landsträckor, som födde millioner människor; tillgodogöra sig naturens skatter i oanad utsträckning — bergens naturrikedomar, hafvens oändliga förråd af lifsmedel — man skulle, kort sagdt, kunna lösa den sociala frågan, hvilken nu närmar sig som ett hotande frågetecken, utan blodiga omhvälfningar, utan strid, utan tårar!

Men man — vill icke. Ständigt vildare rusar man fram på den ödesdigra vägen; i städse ökad utsträckning växa utgifterna för »militära ändamål». Och de skola växa, tills nationerna sjunka utmattade och kraftlösa under den ofantliga bördan — så framt ej en ny revolution innan den tiden sopat bort hela krigsgalenskapen i en blodig stormhvirvel.

Hvad hjälper det att söka motgift i tullskydd och liknande mått och steg? Lika litet som att bränna ytan på ett kräftsår, hvars inre är oåtkomligt.

För att uppfylla de militära krafven måste folken lika väl som individerna kasta sig in i en hjertlös strid för den ekonomiska tillvaron. Alla nerver, alla muskler äro redan spända till det yttersta; arbetet i mensklighetens stora verkstad öfverdrifves med feberaktigt ifver; man producerar vildt, hejdlöst, på samma gång som en hvar i sin stad ser sin köpförmåga minskad. Den naturliga följden blir nöd och elände, missnöje och hopplöshet.»

Nu skulle man kunna fråga: Hvad rör allt detta oss? Hvad angår det oss, om Europas stormakter vilja ruinera sig för krigiska ändamål? Andra Kammaren och dess meningsfränder i den Första sörja nog för, att fjerde och femte hufvudtitlarne ej växa oss öfver hufvudet. Jo, mine herrar, saken rör oss ganska mycket; äfven för oss är det en lifssak att andra nationer äro välmående.

För att kunna göra rätt för oss och betala ränta och annuitet på de lån, som så väl utom som inom landet upptagits för våra Jernvägsbyggnader, vår jords förbättring samt för liiquidation af importerade förnödenhetsvaror, fordras ovilkorligen lönande export härifrån af våra öfverflödsartiklar, och det måste vara af stor betydighet för landets ekonomiska ställning, om dessa våra exportartiklar, spanmål och ladugårdsprodukter, trä och jern m. m., betalas väl eller illa, men detta beror åter på utländingens konsumtionsförmåga. Är denna inskränkt, så uppkommer »*öfverproduktion*», hvilket i sjelfva verket är detsamma som minskad förbrukningsförmåga. I så kallade »goda tider» hör man aldrig talas om öfverproduktion.

Öfverproduktion beror nemligen uteslutande på de stora handelsfaktorerna *tillgång* och *efterfrågan*, och icke på den mängd af en vara, som för tillfället produceras. Öfverskrider tillgången på världsmarknaden efterfrågan, erhålla prisen en nedgående tendens, och låga pris betyda mindre inkomst åt producenten, vare sig han är jordbrukare eller industriidkare. Det nu i hela Europa rådande ekonomiska betrycket, föranledt, enligt min uppfattning, af de oerhörda utpressningarne för upprätthållandet af den »*väpnade freden*» samt farhågorna för krig, har orsakat en nedgång i förbrukningen af hvarje handelsvara och minskning i spekulation. Den stora mängden måste inskränka sina utgifter för att kunna betala skatter och pålagor i allehanda former, tillgången tager allt mera öfver handen öfver efterfrågan, och detta betyder lägre frakter för fartysegare, lägre vinst åt industriidkaren och köpmannen, lägre inkomst åt jordbrukaren, lägre afföning åt arbetaren och, om det fortgår på samma sätt, fullkomlig arbetslöshet.

Vi äro således, såsom en hvar kan finna, i hög grad beroende på världsmarknaden och på de pris, som af denna betingas, och den föreliggande frågan är således af mellanfolklig beskaffenhet.

Äro ofvanstående åsigtter rigtiga, borde det för en hvar vara tydligt och klart, att ett ekonomiskt betryck, beroende på sådana utländska förhållanden, öfver hvilka vi icke ega någon som helst bestämmelserätt, icke kan afhjelpas genom att på konstlad väg höja prisen *inom landet* på våra viktigaste lifsmedel och förnödenhets-

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.*
(Forts.)

varor, ty det är endast genom ökad export till höjda pris, som ett lands ekonomiska ställning kan förbättras.

Bevillningsutskottet har emellertid uppfattat saken ur motsatt synpunkt samt velat genom tullar, till en början på lifsförnödenheter och jernvaror, men efter hand å alla inom landet drifna »handteringar» höja priset för förbrukarne, hvarigenom visserligen tillverkarne skulle erhålla fördelar, men hvarigenom det mångdubbelt större antalet förbrukare skulle blifva lidande, hvarförutom *alla* landets invånare i mer eller mindre mån skulle få betala den bevillning eller skatt, som de nya tullarne inbringade åt statsverket. Utskottet har deremot icke såsom i Tyskland och Frankrike, när det protektionistiska systemet infördes, velat genom premier eller på annat sätt befördra exporten. Och detta utskottets förslag skulle vara att genom ökade lefnadskostnader och skatter befördra välståndet.

Utskottet yttrar sidan 5: »I fråga om spannmålstullars inverkan på produktionsvilkoren för andra näringar och på de icke jordbrukande klassernas lefnadskostnader anser sig utskottet böra erinra, att, enligt hvad erfarenheten från andra länder gifver vid handen, uti ett land, som sjelft producerar spannmål till den myckenhet som vårt land, spannmålspriset alldeles icke med nödvändighet ökas just med den åsatta tullens belopp.» Men hvad i sunda förnuftets namn skall då vårt lands jordbrukare hafva för nytta af tullarne? Skall jordbrukaren hafva någon nytta af dessa tullar, så måste det väl vara för att få höjda pris på landtmannaprodukterna; ty huru skulle annars, om ej höjning i prisen inträffade, jordbrukaren kunna lemna ökad arbetsförtjenst åt sina arbetare, hvarigenom »*spannmålstullen*», enligt utskottets uppfattning, »*skulle för den egentliga arbetsklassen blifva till väsentlig nytta*»?

Å sid. 2 i betänkandet framhåller emellertid utskottet i perspektiv spannmålspris, »som skulle stå i rimligare förhållande till produktionskostnaderna», om utskottets förslag godkännes; och å sid. 64 förklarar utskottet, att med fullt fog kunde antagas, det en ökning i tullinkomsterna komme att visa sig, och således måste utskottet hafva beräknat, att en stigning i prisen på lefnadsförnödenheter verkligen kommer att inträffa; och att en sådan stigning kommer att inträffa, sannolikt till tullens hela belopp, visar sig tydligen, om man granskar förhållandena i Frankrike och England. Hvete är i England tullfritt, men i Frankrike åsatt en tull af 3 francs per 100 kg. Enligt Journal des Economists var år 1886 det officiellt noterade medelpriset å 100 kg. hvete i England 17,45 francs, men i Paris under samma år 21,95 francs, ett öfverskott i pris, som ungefär motsvarar franska tullafgiften och accisen i Paris. Går man till Tyskland, finner man förhållandet der vara detsamma. På grund häraf antager jag för min del, att äfven hos oss spannmålspriset och andra lifsförnödenheter, å hvilka tull föreslagits, skulle, om en sådan tull af Riksdagen åsattes, komma att stiga med den åsatta tullens belopp. Vi skulle då, om importen af lifsmedel under året 1886 lägges till grund för beräkningen och nedsättning i kaffetullen afdrages, komma att, ensamt för *importerade* sådana förnödenheter, få betala en ökad tullbevillning eller

skatt till staten af nära åtta millioner kronor. Men, mine herrar, det är icke nog dermed! Ty, om priset genom tullen höjes å *importvarorna*, så måste naturligtvis priset också höjas på alla andra förnödenhetsvaror i samma kategorier, som skulle skyddas, *hvilka produceras inom landet* (ty, jag repeterar, hvartill skulle skyddstullen annars tjena), och då finge allmänheten betala jemväl dessa inom landet producerade varor så mycket dyrare. Jag har sjelf icke varit i tillfälle att uppgöra en detaljerad beräkning öfver den börda, som genom antagande af bevillningsutskottets förslag skulle påläggas det svenska folket, men om man går till herr Wærns reservation, finner man, »att, enligt utdrag af utspisningsstaterna för svenska handelsfartyg, soldater, Stockholms brandcorps, hospitalshjon m. fl. den föreslagna nya tullbeskattningen kunde i medeltal för en kroppsarbetare uppskattas till kronor 8,35 och för en familj af man, hustru och tre minderåriga barn till kronor 36,73; eller per medium för stora och små 7 kronor 34 öre. Detta är nu ett medeltal taget bland mindre bemedlade, men jag tror, att detta medeltal i *allmänhet* är riktigt, åtminstone bör det ej kunna anses för högt, ty de förmögnare klasserna, som konsumera mer, hafva ej medtagits i kalkylen. Antages således detta medeltal såsom riktigt och multipliceras det med folkmängden i Sverige, så visar det sig, att de nya tullarne skulle höja lefnadskostnaden i landet med öfver 34 millioner kronor och, om jerntullarne skulle komma att tillämpas, ytterligare öka denna stora summa till nähända 40 millioner kronor. Och detta skulle vara välsignelsen af det »nya systemet» och upphjelpa landet ur betrycket!

Jag kommer nu till frågan: Hvem skulle få fördel af denna oerhörda skatt? Jo, staten genom förhöjd tullinkomst af cirka 8 millioner kronor och i öfrigt producenterna af lifsförnödenheter till afsalu och jernstillverkarne. Bevillningsutskottet har å sid. 4 i sitt betänkande beräknat, att af landets samtliga jordegare, 266,332, skulle 187,371 eller omkring 4 procent af landets invånare producera höstsäd till afsalu. Drager man nu dessa 4 procent eller 187,371 personer från landets öfriga invånare, 4,670,000, så återstå omkring 4,483,000, eller 96 procent af hela befolkningen, som, till största delen bestående af arbetare på landet och i städerna, skulle få genom förhöjda lefnadskostnader betala hela denna oerhörda ökade skattebörda. Jag har visserligen sett andra beräkningar uppgjorda, hvilka ganska betydligt understiga de af utskottet åstadkomna och enligt hvilka antalet af dem, som skulle producera höstsäd till afsalu, reduceras till hälften, och på grund af den erfarenhet, jag sjelf har såsom jordbrukare, har jag trott mig finna sistnämnda beräkning riktigare, men låt gå för utskottets siffror, om det är 2 eller 4 procent af jordegarne, som skulle få fördel af spannmålstullarne, så spela dessa små siffror ingen roll mot de stora — på andra sidan strecket. Då frågas: Kan det vara det rätta sättet att upphjelpa den betryckta ställningen i landet att pålägga nittiosex (96) procent af befolkningen en ny skatt på åtta millioner kronor till staten, en skatt, hvaraf staten icke är i behof, och dertill 26 millioner kronor till producenterna af lifsförnöden-

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)

heter och 5 à 6 millioner kronor till jernstillverkare, hvarigenom allt lefnadskostnaderna för största delen af landets invånare, i synnerhet för de mindre bemedlade, skulle komma att högst betydligt fördyras? Kan den frågan tillfredsställande besvaras med ja, då skall jag rösta för bevillningsutskottets förslag. Om också ställningen skulle förbättras för de 4 procenten, hvilket emellertid icke är bevisadt, ty inom hvarje samhälle äro alla dess medlemmar mer eller mindre solidariska, så försämras den otvifvelaktigt för de öfriga, eller för 96 procent, och derigenom försämras ställningen i sin helhet. Men, mine herrar, om man också fränser det minst sagdt orimliga i att, utan något behof för staten, pålägga nya skatter till den nuvarande direkta bevillingens dubbla belopp, och det orättvisa uti att låta de mindre bemedlade till hufvudsaklig del få betala dessa skatter och dertill högre lefnadskostnader i allmänhet, så uppstår frågan, huru vida det ur landtbrukets synpunkt är klokt att uppmuntra produktionen af höstsäd. Jag har varit landtbrukare och bott på landet i 20 års tid och tror mig således kunna yttra mig med någon sakkännedom. Jag har under denna tid försökt följa med ut- och inlandets brukningsmetoder och landtbrukslitteratur, och jag har kommit till det resultat, att, efter den erfarenhet, som under senare tider vunnits och med afseende på allt mer sjunkande pris å spanmål, börjar man allt mer och mer öfvergå från det dyrbara trädesbruket och höstsäden till vårsäden och mångårig vall för att kunna så mycket som möjligt utveckla och förbättra boskapskötseln, hvilket är första vilkoret för jordbrukets förkofran. Detta är den moderna tidens jordbruk. Nu är det visserligen sant, att ett sådant jordbruk på många ställen i vårt land icke kan för det närvarande tillämpas, enär skördarne skulle reducera sig till ogräs, men man bör ändå åtminstone icke uppmuntra ett bruknings sätt, som praktiske jordbrukare anse böra, efter hand som jorden förbättras och boskapskötsel utvidgas, inskränkas.

Englands högt uppdrifna jordbruks framtid anses af framstående landtbruksauktoriteter vara beroende på minskad sädesproduktion, men utsträckt foderodling med begagnande af så kallad ensilage för fodrets bergning i afsigt att hufvudsakligen utveckla ladugårdsskötseln.

Det ärade bevillningsutskottet har sid. 2 behagat förklara, att äsättandet af tull å lifsförnödenheter alldeles »icke afser att bereda statsverket ökade tillgångar», utan har derföre föreslagit, att tullen å kaffe, hvilken utskottet förklarar vara en »en verklig lifsmedelstull» (se sid. 6), skulle nedsättas från 26 till 12 öre per kilogram.

»De mindre bemedlade», hvilka enligt utskottets yttrande i högre grad konsumera kaffe (hvaraf importen under de senare sex åren ökats från 11,322,371 kilogr. till 17,022,000 kilogr.), böra vara det ärade utskottet förbundne för denna omtanke för deras välbefinnande; men en eller annan opponent mot utskottets åsigt torde betvifla det vara klokt och rätt att genom tullar höja priset på helsosamma nödvändighetsvaror som spanmål och andra lifsmedel och uppmuntra förbrukningen af ett mer eller mindre skad-

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

ligt njutningsmedel, som kaffe otvifvelaktigt måste anses vara. Jag tycker för egen del om en kopp *godt* kaffe, men vi skola tänka oss, att godt kaffe är en ganska sällsynt vara hos den del af nationen, som egentligen skulle beredas fördel genom den ifrågasatta tullnedsättningen. Jag skall taga mig friheten att ur en nyligen utgifven afhandling af A. F. Westerlund, grundad på ett arbete af den framstående vetenskapsmannen Schwarzkopf, anföra följande:

»Förutom vin finnes knappt någon handelsvara, som är så underkastad förfalskningar som kaffet, och det gäller nästan som en allmän regel, att allt »brändt och malet kaffe» i handeln är mer eller mindre förfalskad med främmande ämnen», »rostade kaffebönor förfalskas antingen genom uppblandning eller färgning». »De med konst gjorda bönorna af mjöl, cikoriapulver, lera och dylikt, äro förvillande lika med äkta bönor».

»Kemisten Liebig berättar en hithörande anekdot. Han drack en gång kaffe i ett hus på landet och fann kaffet så vedervärdigt, att han halft på skämt föreslog värdinnan att slå ut ett skalpund kaffe på bordet och låta gästerna få undersöka böna för böna. Man gick in på förslaget och det befans, att ej mindre än fjerdelen bestod af främmande ämnen af vedervärdigaste slag. Det var brasilianskt kaffe.»

»Man har i de större sjöstäderna formligen inrättat färgerier för kaffebönors färgning, och härvid användes vanligen en färg som innehåller koppar.»

»Kaffe färgas äfven på det sätt, att det rullas i ett kärl tillsammans med blykulor, hvarigenom bönorna öfverdragas med ett tunnt blylager.»

»Att kaffe, som är färgadt med kopparsalter, kromgult, berlinerblått, bly och dylika ämnen, är giftigt och i högsta grad ohelsosamt är naturligt, hvadan sådana förfalskningar äro högst samvetslösa och borde noga beifras och strängt bestraffas.»

»Det i handeln befintliga »brända och malda» kaffet är ofta framställt af de sämsta kaffesorterna enbart eller dessa mer eller mindre uppblandade med sjöskadadt kaffe och triage; men vanligast är det uppblandadt med andra ämnen, såsom cikoria, torkad kaffesump, brändt socker, mjöl, örter, bönor, rofvor, morötter, ollon, brödkanter, sågspån, torfjord, aska, talk, mönja, rödockra o. s. v. En obehaglig förfalskning har varit i bruk i London, i det att man uppblandadt det rostade och malda kaffet med hårdt rostad hästhjerna och hästlefer.»

»Det bättre »brända och malda kaffet» i handeln är vanligen mer eller mindre uppblandadt med cikoria, men denna är oftast själf i hög grad förfalskad med torfjord, tegelmjöl, lera, rostadt bröd o. s. v. Redan på kemisten Johnstons tid förstod man sig på denna konst, om än den ej då var på långt när så uppdrifven som nu. Han säger i sin Hvardagslifvets kemi: »Kaffehandlaren förfalskar sin vara med cikoria för att öka sin vinst, cikoriehandlaren förfalskar sin vara med venetiansk bolus för att fagna kaffehandlarens ögon, och slutligen mal bolusförfärdigaren sin vara tillsammans med tegelmjöl för att tillvinna sig cikoriehandlarens

Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)

förtroende genom billigare pris och mångfaldigare färgschatteringar.»

Ja, sådant är förhållandet med kaffe och säkert är att största delen af det billiga kaffe, som uteslutande konsumeras af de mindre bemedlade klasserna, är mer eller mindre förfalskad med för helsan skadliga ämnen, och det är ett sådant »lifsmedel» utskottet bjuder på i stället för spannmål, kött, fläsk och bröd. Framstående provinsialläkare hafva yttrat, att den stora mängd nerv- och mag-sjukdomar, som förekomma på landet, äro att tillskrifva öfverdrifvet förtärande af dåligt kaffe samt att beväringens försämring i fysiskt hänseende jemväl skulle komma sig af öfverdrifven kaffedrickning i hemmen. Kan det under sådana förhållanden vara skäl att hämma förbrukningen af helsosamma, för lifvets uppehälle ovilkorligen nödvändiga födoämnen, och i stället uppmuntra förbrukningen af ett mer eller mindre skadligt njutningsmedel? Skulle emellertid hvad jag här haft äran anföra, icke vara af den betydelse, som jag antager och tror, utan den föreslagna tullbeskattningen och de ökade lefnadskostnaderna verka så fördelaktigt som tullskyddsvännerna anse, hvarför då icke sätta tullen dubbelt så högt? Verkningarne blefve ju då dubbelt så fördelaktiga.

Utskottet säger att spannmålstullars införande skall »beteckna återkomsten af bättre tider med gynsammare tillfällen till arbetsförtjenst och mindre konkurrens». Jag har, såsom jag nämnt, varit landtbrukare och har nyligen haft en egendom med öfver 800 tunnland åker och af god beskaffenhet. Denna egendom producerade så mycket råg, att derifrån kunde i medeltal afyttras omkring 500 tunnor årligen. Hvete producerades deremot ej. Om nu en tull af omkring 2 kronor per tunna varit åsatt råg, och rågen stigit med tullens belopp, så hade härigenom en vinst uppkommit af ett tusen kronor, men då jag på samma gång (om öfriga tullsatser som föreslagits varit gällande), fått betala förhöjda pris för alla de mångfaldiga jernartiklar, som behöfvas vid ett tidsenligt landtbruk, såsom ångmaskiner, harfvar, plogar, tröskverk och allehanda redskap, hade vinsten troligen blifvit ingen och, då dertill kommit att gårdens arbetare, hvilka nätt och jemt kunnat lifnära sig med sin nuvarande aflöning, fått lifsförnödenheter höjda, är det klart att jag under sådana förhållanden äfven måst höja deras aflöning. De tusen kronorna hade således smält bort som snön om våren, och något extra arbete hade dermed icke kunnat göras.

Den egendom, hvarom jag talar, är dock en egendom värd 400,000 kronor, och med kreatursbesättning, lösören och förlagskapital bortåt 500,000 kronor. Den förhöjning i inkomst, som förespeglas egaren till en sådan egendom, skulle genom rågtullen uppgå, såsom jag nämnde, till tusen kronor, motsvarande en femtedels procent på kapitalet, och denna en femtedels procent ökad inkomst skulle upphjelpa vårt jordbruk! Det vore sannerligen väl om jordbrukarne gjorde sig väl reda för hvad bevillningsutskottets skyddssystem innebär, ty då skulle de otvifvelaktigt blifva fri-

handlare, helst om de toge i betraktande, att med införandet af ett nytt tullskyddssystem, skulle följa höga tullar på alla andra varor och förnödenheter som landtbrukaren och hans arbetare behöfva, hvarigenom dessa skulle komma att fördras. Nej, mine herrar, lyftning i ett lands affärsförhållanden och välmåga är endast möjlig genom ökad export af landets öfverflödsvaror och produkter till högre pris, samt genom oinskränkt frihet i handel och rörelse. Då strömma penningar in i landet, prisen på alla jordbruks- och andra varor stiga på ett naturligt sätt, utan att någon deraf har olägenhet, ty under sådana förhållanden är godt om arbete och förtjenster.

Men härtill fordras i första rummet att krigsfara ej står för dörren, ty denna ligger som en mara på världsmarknaden. Derföre såg man ock huru efter det fransk-tyska krigets slut handel, industri och näringar lyftade sig till förut ej anad höjd, för att sedermera, allteftersom krigsrustningarne togo öfverhand och utsigterna till krig åter ökades, sjunka ned igen till den förtviflade ställning, hvaruti de nu befinna sig. Nämnde lyftning i affärerna inträffade under vår frihandels blomstertid, i början af 1870-talet. Detta hafva herrar protektionister glömt — eller velat glömma. Tyskland och Frankrike m. fl. stater hafva derefter öfvergått till tullskyddet, men har man sett någon lyftning i affärlifvet derigenom? Nej, tvärt om hafva de framstående tyskar, jag frågat, svarat.

En ärad talare uppläste förliden riksdag i denna kammare de ord, som Döbeln vid Jutas skulle ställt till den unge läkaren, »*tänk ut en sats, min herre, som gör mig för i morgon sjufaldt värre, men hjälper mig i dag på mina ben!*» Det ärade bevillningsutskottet har just sökt laborera ihop en sådan »sats», som antagligen skulle, om den intogs, pigga upp alla skyddsvännerna till början, för att sedermera lemna dem i en sjufaldt värre dilemma än förut.

För min del tror jag att utskottets »såts» skulle verka på landet på samma sätt, som om en läkare gifver en sjuk ett häftigt stimulerande medel, eller om en person, som är bekymrad och nedstämd, tager sig några supar; afmattning och slapphet följa alltid ofvanpå dylik medicin.

Protektionisterna hafva vidare ansett som bevis för tullskyddets välsignelser att, då andra europeiska länder omgärdat sig med tullar för att skydda sin industri, så måste det också vara fördelaktigt för oss att göra sammaledes. Man skall emellertid bra litet känna till förhållandena i utlandet eller vilja känna dessa, för att tro det t. ex. furst Bismarck och andra ledande statsmän föreslagit tullsatsen för att upphjelpa industrien och näringarna. Man har behöft penningar till de oerhörda krigsrustningarna och då dessa penningar ej kunnat erhållas genom direkt beskattning, har man måst gripa till alla möjliga utvägar derför på indirekt väg. Furst Bismarck försökte, som bekant, först att få penningar genom diverse statsmonopol, men då riksdagen icke ville höra talas här-om, bildade han en liga (alldeles som man här vill göra) af

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

godsegare och industriidkare och så fick han igenom sina tullar, och derigenom en betydligt ökad inkomst åt statsverket, som han måste hafva för militära behof och icke kunde få på annat sätt. Samma är förhållandet i Frankrike m. fl. ställen. Detta är orsaken till de höga tullarne i utlandet. Skatter i den formen kännas visserligen lika tungt af dem, som drabbas deraf, men man märker dem icke så mycket, och därför användas de företrädesvis der staternas finanser befinna sig i mindre godt skick. Skatter för sådana ändamål behöfvas lyckligtvis icke hos oss, ty vår statskassakista befinner sig i det yppersta skick och är för närvarande så full, att locket knappt går igen.

Det finnes således icke någon rimlig anledning att öka bevillingen med åtta millioner kronor, och då framställer sig osökt frågan, huru vida bevillningsutskottet kan anses grundlagsenligt berättigadt att föreslå en ny bevilling som denna på åtta millioner, då Kongl. Maj:ts regering förklarar att den icke är erforderlig för statens behof, och ingen anledning förefinnes att den i närmaste framtiden kan behöfvas. Regeringsformens 60 § räknar till *bevillingarne tull- och accismedlen etc.* och 62 § stadgar: »*Sedan statsverkets behof blifvit af riksdagen pröfvade, ankommer det på riksdagen, att en deremot svarande bevilling sig åtaga, samt att tillika fastställa, huru särskilda summor deraf skola till särskilda ändamål användas och dessa summor under bestämda hufvudtitlar uti riksstaten anslå.*» Som man vet, skola grundlagarne tydas efter bokstafven, och för min del kan jag icke tyda denna grundlagsparagraf på annat sätt, än att statens behof *först* skola pröfvas och fastställas, och är det då något som brister i de ordinarie tillgångarne, då skall bevillningsutskottet föreslå de bevillningar, som fordras för att betäcka bristen i tillgångarne utöfver utgifterna, men ej ett öre mer. Ur denna synpunkt, som jag anser vara den enda *grundlagsenligt* rigtiga, har bevillningsutskottet icke varit berättigadt föreslå dessa tullar förr än det i slutet af riksdagen visat sig att de äro nödvändiga till fyllande af behof i statsregleringen, och ensamt på den grunden yrkar jag afslag på bevillningsutskottets förslag. Men äfven om grundlagen mot förmodan skulle kunna tydas så elastiskt, som utskottet gjort, så återstår spörsmålet, om det är *rätt* och *klokt* att på *det* sätt utskottet velat utöfva svenska folkets urgamla rätt att sig beskatta. Att i detta ångans och electricitetens tidehvarf, då allting går framåt med jettesteg och allt göres för att befordra och underlätta samfärdseln folken och människorna emellan, genom tullbojor hämma denna samfärdsel och derigenom motarbeta och aflägsna målet för densamma — människoslägtets förbrödring — är ju någonting onaturligt. Man kan genom tullbommar visserligen till en tid sätta en dam för denna väldiga ström, men, mine herrar, strömmen bryter förr eller senare genom dammen och sopar bort byggmästarne och — mycket mera. Enda sättet att åstadkomma jemnvigt och förbättring i vårt lauds förhållanden är arbete och sparsamhet, enskild så väl som i det allmänna, minskning af våra skatter hellre än ökning deraf samt om möjligt billigare förlagskapital åt industri

och näringar. Huru $\frac{1}{4}$ procent högre eller lägre ränta kan verka på förlagskapitalet vill jag visa genom ett exempel. Vid köpet af den egendom, jag omnämnt, öfvertog jag ett nyss lemnadt hypotekslån å cirka 140,000 kronor. Villkoren voro de vanliga, 5 procent ränta, $\frac{3}{4}$ procent amortering och $\frac{1}{4}$ procent »förvaltningsbidrag», eller tillsammans 6 procent. Jag kom tillfälligtvis att uträkna huru mycket denna $\frac{1}{4}$ procent förvaltningsbidrag (hvilken utgår på hela lånebeloppet under hela amorteringstiden) och fann då till min förfäran att denna lilla obetydliga $\frac{1}{4}$ procent med ränta på ränta, skulle uppgå till 42,000 (fyrtiotvå tusen) kronor på ett lån om 140,000 kronor. När jag vidare fann att 1 procent högre ränta således under amorteringstiden skulle kosta mig 168,000 kronor, skyndade jag naturligtvis att söka och lyckades få återbetala hypotekslånet, hvilket utbyttes mot ett 4 procent lån i allmänna brandförsäkringsverket för byggnader på landet, och genom denna konvertering inbesparades mera än hypotekslånets *hela* belopp. Häraf visar sig hvilken ofantlig skilnad för jordbruks- och andra näringar det kan vara om man får betala $\frac{1}{4}$ till 1 procent högre eller lägre ränta på sitt förlagskapital. En stor mängd egendomar köptes af de nuvarande egarne, under tiden, då rågen gäld 15 å 20 kronor tunnan i stället för nu 12 kronor, då mjölken realiserades till 30 öre kannan i stället för nu 20 å 22 öre, då således egendomarne, med afseende på nuvarande förhållande, betalades allt för högt, och då man ej behöfde fästa afseende vid en förlagskapitalränta af 5 till 6 procent.

Omständigheterna hafva ändrats å världsmarknaden, men tror någon klok människa att en höjning af rågtullen af 2 kronor, hvarigenom priset skulle kunna uppgå till 14 kronor tunnan, kan återföra de tider eller de förhållanden, då den gäld 20 kronor? Nej, vi måste liksom alla andra nationer finna oss i de förändrade förhållandena och hoppas på bättre tider, men framför allt ihågkomma de stora framsteg landet gjort under de sista 30 åren och som ingen protektionist lär kunna förneka. Vi hafva åstadkommit ett jernvägsnät af öfver 7,000 kilometer, så stort att icke något annat land i förhållande till sin folkmängd åstadkommit något motsvarande. Vi hafva uppodlat vår jord och förbättrat den högst betydligt under dessa år och vår industri har utvecklats på ett glädjande sätt. Klart är, att allt detta, som skett i så stor skala, kostat penningar, och att det fordras tid för att dessa penningar skola blifva räntebärande. Jag vågar emellertid hysa den förhoppning, att denna tid ej är så aflägsen. Skulle man göra en beräkning öfver hvad vi åstadkommit med våra jernvägar — jag har framlagt en sådan beräkning för några år sedan här i kammaren, men sedan dess har jernvägsnätet betydligt utvidgats — så är jag öfvertygad att man skulle finna att endast de fördelar, jernvägarne medfört i jämförelse med de gamla transportmedlen, skulle visa sig betäcka räntan icke allenast på jernvägarne hela byggnadskostnad utan äfven på alla andra lån, staten och hypoteksföreningarne upptagit inom och utom landet.

Jag har måhända allt för länge upptagit kammarens tid, men

*Ifrågasatt
tull på
omulen
spannmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

jag vill dock bedja att ännu få tillägga att jag beder eder, mine herrar, vid aflemnandet af edra röstsedlar noga hafva i minnet att vi, som äro så lyckligt lottade att ega representationsrätt i denna kammare, representera icke endast oss sjelfve och de klasser i samhället vi närmast tillhöra, utan jemväl de millioner af våra landsmän, som icke ega någon representationsrätt eller rätt att deltaga i afgörandet af en för dem så ytterst vigtig existensfråga som den föreliggande. Denna vår granlaga ställning bjuder den största försigtighet och återhållsamhet vid påläggandet af nya skattebördor, helst då staten deraf icke är i behof, och af den beskaffenhet, som här ifrågavarande, hvilka skulle komma att gagna ett fåtal, men jemförelsevis hårdast trycka just dessa, de mindre och de minst bemedlade, hvilka icke ega ett ord med vid bestämmandet af dessa pålagor.

Jag för min del kommer, på grund af hvad jag nu haft äran anföra, att yrka afslag på alla af bevillningsutskottet i detta betänkande framställda förslag.

Herr Carlheim-Gyllensköld. Herr grefve och talman! Mine herrar! Utskottets föreliggande förslag är i mångt och mycket ett i sitt slag besynnerligt aktstycke. Jag vill dock alldeles underlåta att derom använda några kraftuttryck eller invektiv, som beklagligtvis blifvit från begge sidorna använda emot olika tänkande i föreliggande fråga. Jag vill ej förolämpa våra motståndare, endast till dem ställa en vördsam vädjan att vid frågans afgörande taga hänsyn till befintliga, men af utskottet obeaktade förhållanden, att taga hänsyn till de millioner af landets invånare, som påtagligen få skada af dessa lifsmedelstullar, så att dessa små må få sin rätt bevarad af Första Kammaren, då de icke sjelfva kunna skydda densamma och äro så ekonomiskt små, att de icke ens få välja elektor till dem, som utgöra våra valmän. Jag vill vidare bedja, att Riksdagen ej måtte sätta ett så ypperligt vapen i händerna på socialisterna, som dessa tullar, om de antoges, skulle blifva, ett vapen, som kan vändas mot samhällets grund och tillfoga samhället mycken skada, samt derinom framkalla mycket split. Jag får vidare bedja kammarens ledamöter att icke genom ett bifall till utskottets förslag frammana sådana upprörande jemförelser som den emellan hög tull å livvets mest oundgängliga förnödenheter och den å lyxartiklar nu gällande, hvilken för exempelvis champagne är blott några få öre.

Jag vill slutligen framdraga några få oegentligheter ur det förslag, betänkandet innehåller, och påpeka ett par konsekvenser, hvartill ett bifall dertill skulle leda.

En af dessa oegentligheter är tullen å kreatur, hvilken några af herrarne måhända anse helt naturlig. Men den är dock ytterst betänkelig för en stor del af landets jordbrukare. Den skall nemligen ofelbart leda till, att Danmark inom kort tid kommer att å sin sida åsätta tull å kreatur. Hvad betyder då detta för södra Sverige och dess jordbrukare? Jo, att alla de utmjölkade kor med flera nötkreatur, som måste gödas för att icke jordbrukaren vid

deras afytttrande skall orsakas förlust, men som icke är prima vara — ty utmjölkade kor, dragoxar, som haft ok på nacken, äro ej prima exportvara för t. ex. Englands behof — och därför måste gå till länder, som nöja sig med sekunda kött, att, säger jag, dessa kreatur, af hvilka flertalet eges af mindre och medelstora jordbrukare, komma att i Danmark genom åsättande af tull fördyras till ovilkorlig skada för dessa jordbrukare, hvilka hittills använt det sättet att förnya sin kreatursuppsättning, att de i Danmark sålt sina utrangerade gödda djur, för att i stället remontera kreatursbesättningarna med pålagda eller inköpta unga djur.

En annan oegentlighet, som skulle drabba södra Sverige, om tullen å kött beviljades, har visserligen icke den betydelse, att den kan utöfva något inflytande på frågans utgång, men kommer dock, om tullen åsättes, att ställa till, så att säga, förargelse och små trakasserier, som kunna vara obehagliga nog. Det är nemligen en vana hos en stor del, nära nog de allra flesta af de medelstora jordbrukare, som göda ett eller par kreatur till slag, att sälja dem till Danmark med förbehåll att af det slagade djuret erhålla något visst köttstycke. Det kommer då att välla åtskilligt obehag, att sedan djuret slagats i Danmark, det köttstycke, som säljaren skall hafva, skall vid införseln draga tull. Detta kan naturligtvis, som nämnt, icke hafva någon afgörande betydelse — tullsatsen, som säljaren får betala, kommer ej att hafva någon inverkan på betalningen, men det åstadkommer förargelse, och det är aldrig lyckligt, om en lag gör det.

Denna köttull skulle väl egentligen vara påkallad för det norrländska jordbrukets behof, men jag vågar förutsätta, att det norrländska jordbruket med sin rika tillgång på hö skall kunna göda upp det antal kreatur, som behöfves, fullt ut lika väl ändå, utan att med tullar behöfva utestänga importen af finska kreatur. Jag kan således ej finna, att denna tull å vare sig kreatur eller kött är nyttig eller nödig.

Den af utskottet föreslagna tullen å svin och fläsk skulle bringa åtskillig oreda i mejerihandteringen, till hvars biförtjenster svinafveln hör. Prima sort fläsk har ännu i dessa tider en temligen tillfredsställande afsättning i England, der man föredrager mera magert fläsk, eller så kallade sengsvin. Jag tror därför, att det skulle inverka åtskilligt skadligt, om näringen underkastades inflytandet af den här föreslagna tullen, helst våra exporterade svin äro värdefullare än det importerade amerikanska fläsket,

En annan föreslagen jordbrukstull är den på potatis — en tull som är lika obehöflig som obillig, men som kan blifva grym.

Med ett ord, en stor del af ifrågavarande jordbrukstullar komma att verka såsom premium för det mindre utvecklade och extensiva jordbruket, samt hämma det mera lönande intensiva. För mig framstår det som en stor oegentlighet och motsägelse att sedan det intensiva jordbruket och den derutaf afhängiga maskinindustrien nyss eller sistlidne sommar firat en triumf i och med 1886 års landtbruksmöte i Stockholm, så väl som flerstädes i landsorten, så vill 1887 års bevillningsutskott medverka till att återföra moder-

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

närningen till föräldrade former, dem samma landbruksmöten ådaga-
lagt att vi äro på god väg att öfvergifva. Utskottet tyckes vilja
en tillbakagång både för jordbruk och industri, men derom kan
jag icke vara med. Systemförändringen anser jag ej heller vara
af utskottet inledd med den nödiga varsamhet, som en klokt af-
vägd tulltaxa fordrar, enär dess historiska utveckling och logiska
sammanhang äro åsidosatta. Hade utskottet, fasthållande nuva-
rande tullpolitikens grundsats, att underlåta förslag till tullar å rå-
varor och delvis halffabrikat, i stället inskränkt sig till att begära
tullsatser å förädlade jordbruks- och industrialster, så hade jag,
och måhända flera dertill, kunnat hysa sympati för en dylik mo-
derat systemförändring, emedan den mera långsamt och försigtigt
utvecklade vårt nuvarande moderata skyddssystem, men då menin-
gen är att häftigt, för att icke säga våldsamt, bryta med det be-
stående, så anser jag bäst att nu betacka mig för det, som eljest
vore antagligt i detta betänkande.

Skall en revision ega rum af tulltaxan, som berör så många
viktiga ekonomiska förhållanden, bör den väl hafva sitt upphof
från regeringen, som mera allmängiltigt kan öfverskåda dessa för-
hållanden, än ett bevillningsutskott endast med utgångspunkt af
enskilda motioner kan göra, då det skall stödja sitt omdöme på
dessa motioner med en del mycket tvifvelaktiga uppgifter. En
systemförändring, som på detta vis vill göra sig hörd, är och må-
ste blifva vägad och ett öting, helst om den skall genomföras, då
det allmänna politiska tillståndet i Europa, såsom för närvarande
är fallet, är i hög grad osäkert.

Lifsmedelstullar äro väl, såsom den förste ärade talaren nämnde,
alltid skadliga, men om sådana skola genomföras, böra, efter min
uppfattning, ändringarna i tullen anställas, så att för hvarje enkel
tullsatser undersöktes, hvilken inverkan den komme att hafva på de
särskilda näringarna och hvilka skulle deraf få skada. Endast
genom ett sådant tillvägagående kan den största möjliga olägenhet
af den ifrågasatta tullen undvikas. Detta betänkande är nu så
affattadt, att just därför, att det är fråga om en icke väl genom-
tänkt systemförändring, kan man ej gå in på de tullsatser, som
äro föreslagna, då dessa oundgängligen skola verka obehagliga, ja
ödesdigra rubbningar i mångfaldiga ekonomiska förhållanden.

Den förste ärade talaren påpekade, att skyddstullvännerna
skulle vara betänkte på att om ett eller två år använda spannmåls-
tullarna som byte för att afskrifva återstående grundskatter och
indelningsverk. Denna väckelse af de gamla frågorna visar en
alldeles ny sida af saken och jag vädjar till herrarna, om man
har rätt att härmed åstadkomma en sådan ny kompromiss. Om
detta lyckas, hur går det då med arméutvecklingen? Jag fruktar,
att det går alldeles i kull, och lemnar ett utbyte till skada för
fäderneslandet.

Under förliden riksdag var det en af kammarens ärade leda-
möter, friherre Klinckowström, som, efter sitt anförande uti de-
batten om bankfrågan, vid voteringen oegennyttigt nedlade sin
röst, därför att han förklarade sig ega bankaktier. — Jag vädjar till

honom så väl som öfriga ledamöter i kammaren, hvilka äro större jordbrukare, att vid voteringen i denna fråga handla lika oegenlyttigt för att de ej må misstänkas rösta i egen sak.

Jag yrkar afslag å utskottets förslag.

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

Herr Reuterswärd. Herr grefve och talman! Mine herrar! Den nu till behandling föreliggande frågan har vid så många föregående riksdagar förevarit och vid den senaste fått så fullständig belysning genom den omsorgsfulla pröfning och den sorgfälliga granskning, den då erhöill, och har sedan dess varit föremål för granskning och bedömande så väl inom pressen som i rikets alla delar, att denna fråga icke kan nu mer anses vara omogen eller hafva framkommit af öfvervilning och lättsinne, utan må fastmera och rättvisligen räknas bland dem, som genom sin egen innebörd icke kunna falla förr, än Riksdagen åt densamma gifvit en för fäderneslandet lycklig lösning. Visserligen har man ansträngt sig till det yttersta för att, om jag får så säga, bortblanda frågan. Men den har återkommit för hvarje gång med allt större och större styrka och detta holt naturligt, därför att det så kallade frihandelsystemet, sådant det här är tillämpadt, icke är hållbart.

Hvad vinner man då med att uppehålla frågan ett eller annat år, då frihandelsprincipen har lefvat på nåder och gör det fortfarande? Hvad vinner man genom att underhålla split och jäsnung i sinnena till stor olycka för vårt land och vårt folk? Väl vore därför, om denna Riksdag fick äran och glädjen att hafva brutit med det system, som under så många år varit — jag säger det upprigtigt — till vårt lands stora olycka. Detta system har också i andra länder blifvit utdömdt och i arbetet för detta utdömande hafva dessa länders statsmän gått i spetsen. Kan det då nu mera, mine herrar, vara skäl för oss att bibehålla systemet, sedan all reciprocitet med främmande länder har så godt som alldeles upphört och när *alla* *) civiliserade länder funnit, att de för sina egna intressen och sin egen existens måst öfvergifva detta system och antaga dess motsats?

Hvad är vårt så kallade frihandelssystem och hvad menar man med frihandel? Menar man icke, att varuutbytet skall vara fritt länderna emellan, och är nu vårt varuutbyte fritt i främmande land? I vårt land undantränges hvad våra näringar producera af en öfverväldigande konkurrens från utlandet, och när vi komma med liknande, eller på samma sätt beskaffade varor till utlandet, då motas man af tullar. Och hvem får i regeln betala denna tull, om icke vi? Det ser nästan ut som om hela Sverige vore en agentur för utlandet. Under våra förhållanden och då vi hafva att kämpa mot så många svårigheter, är det tänkbart att vi kunna med fördel föra en särskild tullpolitik! Nej, mine herrar, det går ej i längden och ohållbarheten deraf visar sig ock allt mer och mer och öfver allt inom landet, der klagorop höras från alla dem, som frågan närmast rör, och som i detta nu under förtviflan och ångslan bida att få veta hvad Riksdagen kommer att besluta.

*) Vid anförandets justering upplyste talaren att ordet »*alla*» uppkommit af missägning och skall vara »*nästan alla*».

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

Mine herrar! Under min långa riksdagsmannabana har jag ofta gjort mig den frågan: hvad nytta, hvad gagn har detta vårt så kallade frihandelssystem gjort vårt land och hvad skada och hvilka olägenheter har det framkallat? Ja, mine herrar, jag säger det med sorgset mod, nyttan och gagnet hafva varit lika med noll, men olägenheterna deremot så mycket större och mångfaldiga; och jag är också villig att bevisa detta.

Visserligen finnas äfven de, som ännu vilja påstå, att våra åsikter och våra uppgifter äro oärliga och icke hålla streck.

Mine herrar! En sådan beskyllning kan jag icke taga åt mig och ej heller de vänner, som med mig kämpa i denna strid. Våra motiv äro ärliga och fosterländska och hvar och en får göra sig besvär och mycket besvär för att kunna uppsöka något dåligt motiv för vårt handlingssätt.

Man har sagt, att det förefinnes ingen grundad anledning till den oro, som spörjes inom riksdagen, ty i landet vore allt godt och väl. Detta påstående hördes den 28 sistlidne januari här i kammaren. Man har ock fordrat personligen af mig, att jag skulle framlägga bevis för så väl hvad jag yttrat vid denna riksdags början som hvad i motionen framställes. Om ännu några skulle tvifla på, att grundad anledning förefunnits, ber jag att få hänvisa dem till innehället i den petition, som strax före sistlidne riksdag afgafs till Konungen och hvilken petition sannolikt är förvarad i kongl. finansdepartementet, der hvar och en, som önskar taga del af densamma, sannolikt också kan få göra det. Denna petition, mine herrar, den är undertecknad af, om jag minnes rätt, öfver 60,000 svenske män, af hvilka minst två tredjedelar äro jordbrukare. Den är ock egenhändigt undertecknad och ej en sådan, som man konstruerar på fri hand. Af undertecknarne äro som sagt mer än två tredjedelar större och mindre hemmansegare, och återstoden arrendatorer, embetsmän, handlande, fabriksidkare, arbetare m. fl.

Men måhända en och annan finnes, som anser dessa 60,000 personers enstämmiga vittnesbörd icke vara tillräckligt för att bevisa halten af våra påståenden. I så fall är jag villig att upplysa derom, att jag här på min pulpet i kammaren har en del — återstoden är i Andra Kammaren — af den massa af protokollsutdrag, skrivelser och vördsamma anhållanden till oss skyddsvänner att söka göra allt för att befrämja denna sak och för att, om möjligt, sätta en dam mot den olycka, som utan tvifvel i närvarande stund hotar vårt land. Dessa massor utaf skrivelser äro undertecknade af hela härad och socknar. Alla gå de på samma tema, med några små variationer bedja de alla oss för Gud och Guds skull söka att hjälpa vårt arma land ur den onda belägenhet, deri det för närvarande befinner sig. Och, mine herrar, i detta ligger ingen öfverdrift.

Men kanske icke detta är nog bevis. Jag hörde ett nej och skall då be att få nämna att från en mängd läns landstingsmän hafva äfven inkommit skrivelser med underskrifter, alla i samma anda, med begäran att vi skulle vid denna riksdag söka få denna fråga framlagd och söka genomdrifva den. Och, mine herrar, bland

dessa många landsting är det flere, som till fem sjettedelar af landstingsmännens antal undertecknat skrivelserna, i andra har det skett till tre fjerdedelar, två tredjedelar o. s. v., och i sjelfva det så lyckligt beprisade Göteborgs- och Bohus län hafva i landstinget af 52 närvarande representanter 38 eller två tredjedelar af antalet underskrifvit den insända petitionen, om jag så får kalla den.

Hade jag trott, att det skulle finnas någon svensk riksdagsman, hvilken vore i okunnighet om det tillstånd, i hvilket vårt land befinner sig, skulle jag hafva förvarat de öfver 1,000 enskilda bref, jag erhållit under sistlidet år och hvilka andas endast förtviflan och anropa oss: hjälpen oss, medan tider är, vi se framtiden ytterst mörk.

Är ej detta bevis nog? Ja, om det för somliga icke är bevis, så kan jag ej hoppas andra något, som för dem är öfvertygande, och med dem, som ej tro på fakta och ej på hederlig mans ord, vill jag ej tvista.

Jag nämnde nyss, att resultatet af frihandelssystemet varit olycksbringande, och jag vill nu bevisa, att de hafva varit ofördelaktiga icke allenast för staten, utan äfven i hög grad för den enskilda och framför allt för vårt näringslif. De af herrarne, som påminna sig hvad som tilldrog sig för 30 år sedan i dåvarande riksförsamlingen, erinra sig säkert, huru den tidens finansminister uppträdde på riddarhuset med de mest glänsande tal och bland annat förklarade, att landets ställning vore i det mest blomstrande skick — de kallades och »blomstermålningar» —; men jag frågar, hade detta blomstrande tillstånd uppstått till följd af frihandelssystemets tillämpning? Nej, det hade uppkommit till följd af ett mera prohibitivt och protektionistiskt system. Den tiden stod vårt land i ekonomiskt afseende på höjden af sin välmåga, då egdes Sveriges jord af svenske män. Nu deremot är flertalet jordbrukare ej annat än lönlöse förvaltare af utländingens jord och förvalta den endast för att lemna återstoden af afkastningen, om sådan finnes, sedan räntorna betalats, till stat och kommun. Sjelfve hafva de, såsom flere af dem sagt, för sina sträfvanden ej ens »salt till gröten».

Jag påminner mig att samme talangfulle finansminister jemväl yttrade, då våra jernvägar skulle byggas, att de svenska jernvägarne skulle blifva häfstänger för att lyfta vår industri och denna industri skulle då i ännu högre grad blomstra under ett genomfört frihandelssystem och, tillade han, »då är jag öfvertygad om att Sverige inom egna landamären skall förvärfva Finland åter». Om man den tiden hade sagt, att om 30 år skulle det komma att se ut som det nu gör, och att om 30 år Sveriges statsskuld, enskilda jernvägars, hypoteksföreningars, hypoteksbankens, städers och kommuners skulder m. m. skulle åsamkat landet en skuld på nära en milliard, d. v. s. ett tusen millioner kronor, skulle man vid den tidpunkten ej trott möjligheten af att vi skulle kunna nå en sådan skuldsumma. Men det har gått och gått på kredit och vigilans, och då är det ej underligt, mine herrar, att det gått baklänges med affärerna. Jag skall vidare återkomma till detta ämne.

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull-på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

Med afseende på våra jernvägar är det min fullkomliga öfvertygelse att om staten samtidigt med beslutet att bygga jernvägar och stambanor hade fört en klokt afvägd handelspolitik, skulle vårt land i detta nu, så väl i ekonomiskt som socialt afseende vara ett bland de lyckligaste i världen, ty ingen olycka har träffat oss. Det är vårt eget fel att icke i rätt tid hafva tagit vara på de resurser, som vårt land tillräckligt erbjuder. Men det är *systemet*, som är orsaken till detta. Om vi, mine herrar, icke förr, men vid den tidpunkt, då staten öfvertog alla dessa boställshemman och lade dem under domänstyrelsens förvaltning, haft väl afvägda spannmålstullar, så tror jag icke, att denna mängd af krono-arendatorer och enskilda arrendatorer skulle vara i den förtviflade ställning, som de nu befinna sig. Nu fordrar likväl staten af sina arrendatorer att de skola betala icke allenast produktionskostnaderna utan äfven så väl arrendesumman till kronan som sina utskylder till staten och kommunen. Men på hvilkens bekostnad har detta skett? Jo dels på deras egen, i fall de hafva haft några tillgångar, dels ock på deras borgesmäns, och det är dessa, som nu i tusental begära lindringar och eftergifter och fråga, »om staten kan vara nog samvetslös att utpressa dessa blodspenningar af dem, nemligen borgesmännen, derföre att de varit olyckliga nog att hafva skrifvit under ett kontrakt och hjälpt sina vänner att få sysselsättning och arbete?» Staten kan icke med fog utkräva detta. Vi måste göra betydliga lindringar. Men hvad förlorar staten på denna affär?

Jag frågar eder vidare, mine herrar, har den allmänna välmågan i landet tillväxt i samma proportion som den enorma skuldsättningen? Jag tror att det är långt derifrån. Det skulle minska icke vara så stor nöd som nu, om icke så vore att våra arbetsgifvare tvingas med blödande hjertan aflägsna sina arbetare och säga: »vi hafva icke sysselsättning för hälften af dem, som vi förr kunnat använda, I måste söka edert bröd hvar I kunnens». Tro herrarne, att detta är för oss arbetsgifvare angenämt att behöfva på så sätt skiljas från våra dugliga och ordentliga arbetare? Har man beräknat hvad kommunerna förlorat genom detta systems tillämpning och genom att man bragt allting till den brant, vid hvilken vi nu stå? De hafva fått en år efter år ökad fattigvård, som numera är så förkrossande, att det finnes kommuner, hvars medlemmar, snart sagdt, flertalet komma att räknas till fattighjon. Jag är delegare och disponent för en bruksegendom i en socken som heter *Söderbärke*, der kommunalskatten går till *nitton* gånger bevillningen. Jag känner äfven en annan socken, nemligen *Ahl*, der kommunalskatten går till *tjugutvå* gånger bevillningen, och i en tredje socken, *Ludvika*, är denna skatt icke mindre än *tjugusex* gånger bevillningen. Hvart skall detta taga vägen, om detta får fortfares? Jo, hvar och en, som har en styfver att rädda, skall flytta från dessa församlingar, ty de se, att om några år är all existens der omöjlig. De samvetsömna, som säga, att de icke vilja med ett öre öka arbetarens lefnadskostnad, de tänka likväl icke på dessa tusen sinom tusen, hvilka få gå likasom hun-

den från ett ben, sedan de uppofrat allt hvad de egt och dertill utslitit sina bästa krafter, men när det gäller dessa, då lyssnar man ej till samvetets röst, ty det hörer icke till systemet att skydda dem.

Men, mine herrar, hvad är det vi protektionister vilja? Vi vilja icke framkalla hunger eller dyr tid, utan endast framkalla *arbete*. Det är en obestriddig sanning att kan man ej framkalla arbete hos kroppsarbetaren, så kan han icke heller framkalla brödet, äfven det billigaste, ty man har beröfvat honom enda medlet dertill genom att göra honom arbetslös; detta är ett axiom, som ej fordrar bevisning; lönar det sig icke att drifva industri, så skall det återverka på arbetaren och hans ställning.

Sammanräknar jag nu allt detta, så kommer jag till det mest förtviflade resultat. Jag vill icke ens nämna hvartåt det pekar, och det förvånar mig, att vårt lilla land varit nog mäktigt att så länge bära denna börda utan att digna. Det hade också aldrig gått, om vi icke börjat att med utländska medel bygga jernvägar. Det hade annars varit slut med systemet långt före detta. Man har emellertid kacherat saken på så sätt, att man genom ständiga lån från utlandet bedragit sig sjelf så länge det varit möjligt. Men nu börjar man att säga »stopp»!

Våra motståndare säga naturligtvis, såsom äfven nu skett: »att nog är det väl lyckligt för svenska folket och framför allt för våra kroppsarbetare, att de få lefva så billigt». Ja väl. Men ingen har väl heller velat framkalla svälttullar, dertill äro dessa nu begärda tullar alldeles för moderata. Om de också skulle verka med hela tullens belopp, blir det likväl icke samma spanmålspris som för tre år sedan. Var det då svält i landet, men tillståndet hos de arbetande klasserna var mångfaldigt bättre än nu. Då kunde vi behålla våra arbetare, åtminstone tills vidare, ty då hade vi arbete att lemna dem, men nu? Det var först i föl, och detta till följd af Riksdagens beslut, som man tvingades att ovilkorligen nedsätta mellan 10 à 25 procent af dagspenningen. Jag skall lågt beräkna hvad detta gör på en arbetare. Han får vanligen i medeltal omkring 2 kronor om dagen. De flesta arbetsskicklige arbetare få mera. Det gör emellertid 50 öre om dagen och på 300 arbetsdagar 150 kronor. Det måtte väl åtminstone räcka till att betäcka tullen på några tunnor spanmål, som de *möjligen* skulle få betala något högre, men det är icke så säkert, att spanmålen verkligen blir dem dyrare genom åsättande af tullar.

Vi stå inför en ömtalig fråga, när vi röra oss inom de s. k. kroppsarbetarnes område. Men, mine herrar, förhållandet mellan industrien och kroppsarbetaren eller, rättare sagdt, mellan arbetsgifvaren och arbetstagaren är så intimt sammanbundet, att lider den ene, så lider också den andre. Jag skulle vilja likna dem vid människokroppen i förhållande till sina lemmar. Hugger jag af armen, lider kroppen eller förblöder den, och styckar jag kroppen, så dör ovilkorligen armen. Bär sig icke Sveriges industri, är staten icke mäktigt att underhålla alla dessa arbetslöse, man må anstränga sig huru mycket som helst, och förmår icke jordbruket,

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

bergsbruket och öfriga industrier att förskaffa dem arbete och bröd, så finnas inga medel öfriga att förekomma nöd hos arbetaren.

Jag anser mig nu böra anföra några siffror, hvilka jag kan uppgifva såsom fullkomligt tillförlitliga, emedan de äro hemtade ur officiella källor. Af denna lilla bok, »några statistiska sammanställningar rörande jordbruket m. m.», som endast innehåller statistiska tabeller, och som jag förmodar att de flesta af herrarne fått sig tilldelad, kan man se, huru tillståndet har gestaltat sig undan för undan och tillika få förklaring på gatan, hvarföre vi kunnat uppehålla detta system genom lån, som betäckt underbalansen. För att icke i onödan besvära herrarne med alltför många siffror, vill jag här endast angifva några, hvilka nödvändigt måste i sitt sammanhang nämnas. Jag skall icke gå längre tillbaka i tiden än den, som omfattar de sista 13 åren. Rubriken heter »den totala in- och utförseln, i tusen kronor räknad». Jag skall börja med år 1873. Det finnes visserligen några år förut, som äro ofördelaktiga, men icke i så hög grad, hvarföre jag går förbi dem.

Enligt den officiella statistiken uppgick år 1873 vår underbalans — d. v. s. hvad vi hade mera infört än utfört — till 50 millioner kronor, året derpå till 73 millioner, året derpå till 62 millioner, året derpå till 64 millioner, året derpå till 88 millioner, året derpå till 55 millioner, året derpå till 40 millioner, året derpå till 46 millioner, året derpå till 65 millioner och året derpå till 46 millioner kronor. Sedan komma vi till 1883. Då uppgick underbalansen till 77 millioner, 1884 till 87 millioner och 1885 till 94 millioner kronor. Detta är en ganska vacker serie af underbalansen under dessa 13 år. Sammanlagdt utgöra dessa i rundt tal 847 millioner kronor, och då är icke medräknadt beloppet för år 1886, hvilket ännu icke finnes angifvet, men torde betydligt öka denna summa.

Svenska statens skulder utgjorde år 1885 ett belopp af 247 millioner kronor, enskilda jernvägars 115 millioner, allmänna hypoteksbankens 333 millioner, hypoteksföreningarnas 28 millioner, stadskommunernas 106 millioner, landskommunernas och landstingens 15½ millioner, hvilket gör sammanlagdt 844½ millioner kronor, och torde ändå vara för lågt beräknadt. Härtill kan gerna läggas all den utländska skuld, som otvifvelaktigt förefinnes vid hvarje nytt kalenderårs ingång till följd af den ohejdade import, som på hösten egt rum, och som är betald med accepter. Då äro vi mycket säkert uppe till milliarden. En omständighet, som i denna vidräkning icke bör förbises, är att under nästa månad skola de så kallade bevillningsberedningarna sammanträda för att för de närmaste tre åren taxera alla Sveriges fastigheter. Huru tro herrarne, det kommer att slå sig ut med de egendomsvärden, som för närvarande äro rådande? Jo, den statistiska utredningen häraf visar oss otvetydigt, att staten på denna affär måste göra högst betydliga förluster, ty skall denna taxering vara rättvis, så skulle man taxera jordvärdet för hvad det i närvarande stund renderar, och då blefve det på de flesta ställen lika med noll. Ja, man får vara glad att det icke är värre än så, ty jag vet många, som få

betala för att de hafva en egendom, äfven om den är skuldfri och som få tigga och be sina arrendatorer behålla det nedsatta arrendet i afbidan på bättre tider. Det skall kanske icke gå så lätt för sig nu, som för icke så få år tillbaka, att utsända cirkulär till vederbörande med förståndigande att se till, det fastighetsvärdena måtte uppsättas så högt som möjligt.

Jag har här en statistisk uppgift å de hos öfverexekutor i länen år 1886 försålda jordbruksfastigheter, hvaraf inhemtas, att deras taxeringsvärden och försäljningsbelopp utgjort följande summor, nemligen:

Län.	Taxeringsvärde.	Köpeskilling.
Stockholms län.....	1,291,000	904,900
Upsala län	596,600	408,650
Södermanlands län	463,300	262,850
Östergötlands län	1,011,200	768,050
Jönköpings län	143,200	92,005
Kronobergs län	519,033	393,910

Kalmar, Vesterbottens och Norrbottens län hafva icke lemnat några officiella uppgifter. Men hvad Göteborgs och Bohus län beträffar, har taxeringsvärdet å de genom öfverexekutor försålda fastigheter uppgått till 231,000 kronor, under det att köpeskillingen icke utgjort mer än 97,605 kronor eller långt ifrån halfva taxeringsvärdet! Om jag nu fråndrager statens domäner, som lyckligtvis ännu icke äro intecknade, samt all donationsjord till fromma stiftelser m. m. och en del fideikommiss, som icke äro intecknade, så förhåller det sig, i allmänhet taget, med svenska jorden på det sättet, att *landets skuld uppgår till nästan hela det återstående värdet af jorden*. Jag vill då fråga herrarne: hvad är svenske jordbrukaren annat än en förvaltare åt utländingen, staten och kommunen?

Jag anhåller om tillgift att jag yttrat mig så länge. Men denna fråga är af så omätlig vikt, att hvarje fosterlandsvän, som åt densamma vill egna sin uppmärksamhet, icke kan låta ett tillfälle sådant som detta gå sig ur händerna utan att åtminstone hafva uttalat sin mening. Må man icke med likgiltighet betrakta denna fråga och säga: »lugna er, det går nog öfver, ty alla kriser hafva gjort så förr; låt hvar dag hafva sin omsorg». Ja, vore det en *tillfällig* kris, då skulle jag icke säga ett ord om saken. Men hvad spanmålskrisen för våra jordbrukare beträffar, så blir den *permanent*, om här ingenting göres deremot. Ty vi veta, att hela världen bygt jernvägar till de mest aflägsna trakter för att der odla en jungfrulig jord, och der både produktions- och fraktkostnaderna äro en obetydlighet i jemförelse med hvad de äro hos oss; alla tecken tyda på att tiden för en reform är inne och att icke bekymmerslöst räkna på framtiden.

Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)

Mina återstående dagar kunna vara lätt räknade, men jag vill dock icke utan protest vara med om detta förderfliga systems vidare fortsättande och jag vill icke åt mina efterkommande kvarlemna ett så olycksdigert arf, ty kanske en hel generation får med försakelser kämpa för att arbeta sig ur den skuld, i hvilken vi försatt dem, och må vi i tid rätta begånga fel och misstag.

Jag tror på rättvisans seger, och att vi skola vinna den. Jag förtröstar äfven på en mild försyn, som ännu aldrig öfvergifvit det gamla Sverigel!

Jag anhåller om bifall till första punkten i förevarande betänkande.

Detta anförande mottogs med bifallsrop.

Herr Bennich: Jag beklagar, att jag till följd af kända förhållanden icke har nog krafter att upptaga till besvarande de af den siste talaren med öfvertygelsens hela värme framställda uppgifter och åsigtter. Jag beklagar också, att jag för öfrigt måste af samma anledning inskränka mitt yttrande till det minsta möjliga. Men i likhet med den siste talaren anser äfven jag ingen sann fosterlandsvän kunna med ligkiltighet se denna stora fråga. Han är tvärt om skyldig att deråt egna sin synnerliga uppmärksamhet, och jag har icke underlåtit denna skyldighet.

Mina åsigtter om arten af det föreliggande förslaget har jag mer än en gång varit i tillfälle att uttala, och vid sistlidne riksdag yttrade jag mina betänkligheter emot de särskilda synpunkter, ur hvilka *dävarande* bevillningsutskott och *då* uppträdande protektionister förfäktade lifsmedelsbeskattningen. Jag vågar tro, att jag lyckades gendriva deras påståenden och jag tillåter mig här åberopa mitt då inför Kammaren afgifna yttrande.

Det har vid innevarande Riksdag, såväl i petitioner, hvilka den siste talaren anförde och åberopade, som ock i den stora motion, som han med flera framlagt för Riksdagen, blifvit uttaladt, att nöden nu är mer än vanligt stor och tvingande i vårt land, samt att det för afhjelpande af denna nöd icke fins något annat medel än att öfvergifva det förhatliga tullsystem, som hos oss varit tillämpadt i mer än trettio år. Jag medgifver nu, såsom förra året, att ekonomisk och industriel kris af ganska svår beskaffenhet herskar i vårt land, liksom den herskar i nästan hela den öfriga civiliserade världen. Man jag vågar påstå, att det ligger mycken fara uti att öfverdriva beskaffenheten af denna kris, liksom det ligger ändå större fara i att försöka afhjelpa densamma genom sådana åtgärder, som utskottet föreslagit. Vi hafva tillförene genomgått mångfaldiga, icke mindre svåra och bekymmersamma kriser än den närvarande, och svenska folket och svenska staten hafva burit pröfningarna med kraft och framgång. Jag vill icke gå så långt tillbaka i tiden, som då vi hemsöktes af krig med alla dess oerhörda försakelser och lidanden. Jag vill hålla mig inom en mycket närmare liggande tid och erinra herrarne derom, att under första riksdagen efter det nya representations-

skicketts införande, år 1867, var bekymret i landet fullt ut så stort som för närvarande. Motioner väcktes om afhjelpande af de ekonomiska bekymren, och Riksdagen tillsatte ett särskildt utskott för utredning af frågan och för anvisande af de utvägar, som kunde tjena att afhjelpa förlägenheten. Utskottet kallades alldagligen »välfärdsutskottet». Bevillningsutskottet har vid denna riksdag trädt i »välfärdsutskottets» ställe. Men det ligger en märkvärdig skilnad mellan den uppfattning, som gjorde sig gällande hos 1867 års »välfärdsutskott» och hos det närvarande, äfvensom mellan 1867 års riksdagsuppfattning och den, som jag fruktar vara rådande vid denna riksdag. 1867 års utskott omtalade den nöd, som herskade, och enhvar, som har något minne af denna tid, erinrar sig säkerligen ganska väl, huruledes stora skaror arbetslöst folk vandrade från trakt till trakt och tiggde om arbete, af hvad slag som helst, utan anspråk på annan godtgörelse än föda för dagen. Bekymren voro då ytterligt svåra. Välfärdsutskottet föreslog emellertid icke, att man skulle afhjelpa nöden med ny beskattning utan yrkade fast hellre att jordbrukets betryck borde afhjelpas medelst lindring i dess skatter och onera. 1887 års välfärdsutskott, bevillningsutskottet, säger deremot, att vi skola hjälpa det ekonomiska och industriella betrycket genom skatt på lifsmedel för arbetaren och på råämnen för industrien! Det är olikheten, mine herrar. En annan olikhet mot hvad för närvarande är förhållandet rådde också då. I statskassan var då stor brist, och bevillningsutskottet föreslog på Kongl. Maj:ts framställning att beskattningen på kaffe, socker, tobak och bränvin skulle höjas. Bevillningsutskottet i år föreslår oss att sätta ned tullen på kaffe, men lägga tull på oundgängliga lifsmedel.

Den siste talaren erinrade om åtskilliga förhållanden, som skulle särskildt utmärka den närvarande tidens svåra betryck och talade, bland annat, om de exekutiva auktionerna och så vidare. Jag har också skaffat mig några faktiska upplysningar, för jemförelse af förhållandena under åren 1867 och 1886, för så vidt man kan döma derom af jordbrukarnes förmåga att betala ränta och annuitet på sina amorteringslån.

Härom har jag inhemtat, att år 1867 uppgingo restantierna på hypotekslånen i hela riket till 10,8 procent af hela lånebeloppet, under det att restantierna år 1886 uppgingo till allenast 5,6 procent af nuvarande lånebeloppet. Om man får draga någon slutsats af dessa siffror, som icke äro lemnade af mer eller mindre misstrodda embetsverk utan meddelade af hypoteksföreningarne, så synas dessa restantier af 10,8 procent år 1867, jemförda med dem af 5,6 procent år 1886, icke berättiga till det påståendet att landbrukarnes ställning nu är mera förtviflad än den var år 1867.

Det var någonting annat som välfärdsutskottet och riksdagen 1867 icke hade förgätit, men som numera synes fallit i glömska. Tiden för ett mera protektionistiskt systems tillämpning var 1867 icke så långt aflägsen som nu är förhållandet. Man har nu glömt att detta skyddssystem har sina djupa skuggsidor och i glömska deraf tillåter man sig att påyrka en konsumtionsskatt,

*Frågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Ports.)*

hvars rättvisa och billighet, säga hvad man vill, af det allmänna rättsmedvetandet starkt betviflas. I detta hänseende tror jag icke att de 60 tusen eller flere, som undertecknat petitionerna om lifsmedelstullar, säkrare tolka det allmänna rättsmedvetandet än de, med all säkerhet till hundratusental uppgående, hvilka med djupt bekymmer se sig hotade af så beskaffade skyddstullars införande.

År 1867 hade man — sade jag — ännu icke glömt verknin-
garne af den 12 år förut upphäfdade tullen på spannmål och landt-
mannaprodukter. Jag vill i det hänseendet återföra i minnet en
tilldragelse, som på sin tid väckte en oerhörd uppmärksamhet.
År 1845 hade Kongl. Maj:t på framställning från Riksdagen till-
vägabragt upphäfvande af den med Ryssland sedan år 1809 träf-
fede öfverenskommelse om större lättnader i samfärdseln emellan
Finland och Sverige, enligt hvilken öfverenskommelse införseln
af bland annat smör från Finland gynnades genom en betydligt
lägre tull än den i allmänhet då rådande. Denna lindring upp-
häfdes och den allmänna tullsatsen trädde i stället med ingången
af år 1846. Under loppet af samma år inträffade en förut oerhörd
tillförsel till Stockholm af smör från Haparanda — men icke från
Finland. Haparanda hade således i en hast blifvit en stor smör-
producerande ort och importen från Finland hade afstannat. För-
sändningarne af smöret från Haparanda skulle åtföljas af produk-
tionsbevis. Det ådrog sig emellertid tullstyrelsens synnerliga upp-
märksamhet att smörproduktionen uti Norrbotten och i synnerhet
uti det yttersta gränsdistriktet vunnit en så utomordentlig tillväxt.
Derföre anbefaldes undersökning huru det rätteligen kunde för-
hålla sig med de företedda produktionsbevisen. Dessa uppskicka-
des till Haparanda, der ransakning skulle anställas, men hvad
hände! Kort innan undersökningen inför domstol skulle företagas,
blefvo de flesta produktionsbevisen genom inbrott bortstulna från
den tulltjensteman, som hade bevisen i sin vård. Undersökning
angående kvarvarande bevis inleddes och framkallade vittnes- och
värjemålseder m. m. af den sorgliga art, som efter alla tiders er-
farenhet visat sig oskiljaktigt från lagar, hvilka kränka folkets
allmänna rättsmedvetande.

Jag vågar också påstå, att huru mycket våra jordbrukare än
må med skäl klaga öfver sitt tillstånd, kommer detta icke att
öfvertyga flertalet af det svenska folket att det vore rättfärdigt att
beskatta dess oundärligaste lifsmedel, icke för fyllande af statens
behof, utan för att bereda fördelar åt en samhällsklass på andras
bekostnad. Man måste väl också medgifva, att det är en alldeles
egendomlig metod att kurerä ett ondt, att hjälpa en ekonomisk
förlägenhet eller en industriel kris med att beskatta villkoren för
människornas existens.

Den siste ärade talaren sade, att det betyder så ofantligt litet
för arbetaren, om han får betala ett par kronor mera för en tunna
spannmål, om denna tull åsattes, emedan han derigenom får ökad
arbetsförtjenst. Jag frågar då: huru står detta påstående tillsam-
mans med den af Riksdagen sedan en lång tid tillbaka antagna
grundsatsen, att ett visst existensminimum bör bestämmas, inom

hvilket någon direkt beskattning icke skall från svensk man uttagas? Man har stadgat detta minimum till 500 kronor och för en sådan inkomst erlägges icke någon direkt bevillning. Men nu vill man att han skall betala långt mera än denna skatt indirekt, om han också icke har mera än 300 eller 400 kronors inkomst.

Den siste talaren sade också, bland annat, att det system, som hos oss varit rådande under mera än 30 år, varit i alla hänseenden olyckligt och ruinerande. Att det icke varit olyckligt för honom, hoppas jag Kammaren skall kunna öfvertyga sig af hans lyckliga ställning. Resultaten af hans verksamhet, hvartill jag innerligt lyckönskar honom, torde just falla inom denna tid af de senaste 30 åren.

Han redogjorde vidare för den så kallade underbalansen under de sista 13 åren och genom sammanräknandet af hvarje års brist, — jag kan dock icke kontrollera dessa hans uppgifter, emedan jag icke har tillgång till några handlingar i detta fall, — kom han till en underbalans af 847 millioner kronor, och han visade å andra sidan, huruledes landet ådragits en ungefär motsvarande skuld. Han uppgaf svenska statens skulder till 247 millioner kronor och de enskilda jernvägarne till omkring 115 millioner kronor, och för öfrigt angaf han åtskilliga siffror, som utvisade såväl stads- som landtkommunernas skuldsättning. Det är dock ganska märkvärdigt att 847 millioner kronors underbalans icke hindrat oss att under denna tid bygga så mycket jernvägar och åstadkomma så dyrbara arbeten inom stads- och landtkommuner, industriella verk och inrättningar, jordförbättringar m. m., utan att skulden blifvit större. Mig synes detta vara ett särdeles vackert resultat, om man förutsätter att det verkligen funnits en så betydande underbalans, något som dock är en helt annan fråga. Denna underbalans förtjenar otvifvelaktigt ett särskildt kapitel, men mina krafter tillåta mig icke att nu uptaga denna omfattande fråga.

Hvad jag önskar att slutligen få säga, det är, att lika visst som jag är öfvertygad om att den siste ärade talaren och många med honom liktänkande af varm fosterlandskänsla drifva sina påståenden, lika viss är jag derom, att ingen på jorden kan förmå mig att för egen fördel, eller ur någon annan synpunkt än öfvertygelsen om hvad det allmänna bästa kräfver förfäktat alldeles motsatta åsigter. Jag och många med mig hafva fått uppbära den hårda tillvitelsen att vara landsförrädare, men jag har också från åtskilliga håll fått emottaga bref, uti hvilka man behagat kalla mig de fattiges vän. Jag får då säga, att jag med jemmod bär tillvitelsen för landsförräderi och skall vara glad, om jag alltid kan förtjena kallas de fattiges vän.

Herr talman! Jag yrkar afslag å utskottets betänkande i första punkten och hemställer att hvarje särskildt spanmålsslag måtte för sig få utgöra föremål för proposition, så att vi få afgöra tullen särskildt på råg och särskildt på ett hvar af öfriga specificerade spanmålsslag.

Äfven detta anförande framkallade bifallsyttringar.

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

Herr Claëson: I den ort, jag tillhör och jemte andra representerar, skall ett bifall till utskottets nu föreliggande betänkande kännas synnerligen hårdt för flertalet af befolkningen, som till största delen består af små hemmansegare och andra i ungefär lika ställning med dem, hvilka nästan uteslutande lifnära sig af sådana förnödenheter, som enligt förslaget i fråga skulle beläggas med tull. Derföre skulle, om jag nu tege, många tusende deruppe öppet eller i sina hjertan förebrå mig, att jag icke sökt från dem afvärja en olycka, som jag visste vara en olycka icke blott för dem, utan för hela landet. Detta må i någon mån inför Kammar-ens ursäkta mig, att jag i denna fråga nu, när den, så att säga, står på sin spets, framställer mitt åskådningssätt något fullständigare än i en så debatterad fråga måhända eljest varit befogadt, helst sedan den näst föregående talaren, med sin djupa insigt i frågan och sin stora förmåga att bära fram hvad han vet, redan yttrat sig och sagt mycket af hvad jag velat säga och detta på ett bättre sätt än som står i min förmåga.

Ju mera lifserfarenhet jag vunnit, desto skarpare har för mig framstått, att man icke bör utbyta hvad man har emot något annat, med mindre än att man kan någorlunda tillitsfullt förutsätta, att det som skall komma i stället blir bättre, än det man kastar bort, och att denna regel bör i synnerhet efterleivas i viktiga frågor, som kunna hafva stora följder med sig. Det må således icke för- tänkas mig, att jag ej velat följa protektionisterna in i det förlofvade land, dit de vilja föra oss att, föga berörde af kriser och dylikt otyg, vandra bland rosenbuskar utan törnen, innan jag sett några sannolikhetsskäl, att förhållandet emellan rosorna och tör- nena skall blifva bättre i deras nya Eden än i den verld, der vi nu lefva.

De skäl, som i sådant afseende stått mig till buds, äro enligt min tanke synnerligen lätta och tåla icke vid någon kritik. Hvad som skulle bevisas har framställts såsom axiomatiska sanningar och hela bevisföringen torde kunna hufvudsakligen inskränkas till en enda slutledning med tvenne länkar. Den första länken är, att vi hafva ett stort ekonomiskt betryck i vårt land, hvilket man, såsom äfven den näst föregående talaren framhållit, velat göra värre än det är, att vi hafva låga pris på spanmål och andra alster, låga arbetslöner och otillräckliga tillfällen till arbetsförtjenst, att vi i öfver 30 år haft det nuvarande tullsystemet, och att detta system således måste vara orsaken till betrycket och de ofvan nämnda olägenheterna. Att detta är en uppenbart felaktig slut- ledning är ganska lätt att bevisa. Vi behöfva i detta afseende icke gå längre än 10 till 12 år tillbaka för att finna ganska höga spanmålspris, ända till 24 kronor för rågtunnan, samt så onatur- ligt uppjagade pris på mans- och kör-dagsverken, att arbetsgifva- ren endast undantagsvis kunde betala sådana. Då hade vi ändock haft detta system i 20 år och då skulle man ju kunnat lika väl draga den slutledning, att detta system måste framkalla onatur- ligt höga varupris och arbetslöner. Detta vore äfven ett misstag, och af hvad jag anfört måste ju ovedersägligen följa att det nu-

varande tullsystemet medgifver den vexling emellan höga och låga pris, bättre och sämre tider, som enligt lagarne för den industriella verdensordningen alltid eger rum.

Man har vidare sagt, att det nu icke är en tillfällig utan en permanent kris, som råder i landet, men så hafva de missmodige sagt vid hvarje kris. Jag minnes, i likhet med den föregående talaren, åren 1867 och 1868, och efter min öfvertygelse voro i synnerhet under det senare året, vare sig man ser på antalet konkurser, gröfre brott eller tiggeriet, förhållandena då ojemförligt mycket sämre än nu. Då fans det i min dåvarande hemort icke en på hundra, som icke var den sannskyldigaste protektionist, och man ansåg den för en orimlig människa, som vågade tro att krisen var öfvergående och att någon annan bot fans än ett nytt tullsystem. Ett sådant kom emellertid icke till stånd, och ändock följde en gyllene period, som kulminerade uti hvad jag nyss nämnde, alltför höga arbets- och spanmålspris.

Den andra länken uti protektionisternas bevisföring lyder sålunda: De stora kulturländerna hafva omgärdat sig med tullar och måste äfven vårt lilla land göra det. Denna bevisning finner jag både ytlig och ofullständig. Jag tror nemligen icke, att allt, som göres i utlandet, bör ovilkorligen efterföljas af oss. Utländingen är icke mera fritagen från att begå misstag, än vi äro det. Jag tror, att vårt lilla land bör i detta hänseende förhålla sig till de stora länderna ungefär såsom den mindre jordbrukaren, bonden, förhåller sig till sin granne, den store godsegaren. Då denne senare gör experiment med något nytt brukningssätt eller dylikt, går bonden icke efter experimentet endast af auktoritetstro till godsegaren, utan han låter ej blott ett för experimentet måhända särskildt gynsamtt är utan flera sådana gå förbi, och först sedan han sett goda och pålitliga resultat af det gjorda experimentet, vågar han sig sjelf derpå. Om vi vilja förfara så, föreligga icke några tillförlitliga bevis, att de länder, som infört spanmålstullar, haft det åsyftade gagnet deraf. I Tyskland t. ex. har emigrationen, hvilken man vill förebygga, tilltagit i stället för att aftaga, missförhållandet emellan in- och utförsel lär hafva blifvit större än förut, fenomenet af jordbrukare, som icke äro nöjde, är ej sällsyntare än förr och i en oss nyligen tillstald skrift af en tysk godsegare säges, att jordbruket i Tyskland aldrig varit så nödstaldt som nu och det just i följd af spanmålstullarne. I Amerika har icke det protektionistiska systemet kunnat rädda landet från förfärliga kriser. Se vi på Frankrike, så erbjuder det oss just i dessa dagar ett varnande exempel. Der ropa godsegarne efter högre tullar än de förut åsatta, under det att arbetarne bedja om förskoning. Med tull på spanmål för godsegaren synes det förhålla sig lika som med alkoholen för drinkaren eller morfinet för den sjuke; han kan ej längre nöja sig med små doser utan måste hafva allt mera och mera.

Hvad nu det föreliggande betänkandet beträffar, så är min mening den, att detsamma bör hafva gjort det gagnet att afskräcka dem, som lutat åt protektionism, men icke helt och hållet hängif-

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

vit sig åt densamma. Då jag genomläst de vid detta betänkande fogade reservationer äfvensom de klagoskrifter, hvilka kommit oss riksdagsmän tillhanda med anledning af detsamma, kom lidigt för mitt minne Runebergs ord, om Sven Dufvas bragd: »åt en hvar, som kom, gafs höger-om och venster-om, så att han damp tvärt om». För nästan hvarje tullsats, som utskottet åsatte, har någon ramlat öfver ända. Vid den första stora salfvan, tullen på *spanmål*, mjöl och fläsk, stupade tusentals fattiga arbetarefamiljer, andra mindre bemedlade konsumenter och de näringsidkare, som icke hafva råd att betala sina arbetare högre löner än förut. En kolfstöt, tackjernstullen, sträckte våra mekaniska verkstäder, gjuuterier och skeppsvarf till marken, vid slaget af plåttullen jemrade sig tändsticksfabrikanterna o. s. v., för att nu icke tala om den stora mängden af handels- och sjöfartsidkare.

Af hvad jag sagt torde framgå, att jag anser det nu föreslagna botemedlet för den ekonomiskt sjuka samhällskroppen vara en osund medicin, och att vi vore dålige qvacksalfvare, om vi förordade detsamma; men, äfven om jag, ur nyttans synpunkt sedt, kunde ställa det erbjudna botemedlet högre än jag gör, så finnes det ett annat skäl för mig att bestämdt motsätta mig de delar af förslaget, som afse tull på de oundgängligaste lifsförnödenheter. Det skälet är det, som herr presidenten Wærn i sin reservation så riktigt framhållit och, enligt min tanke, så väl bevisat, att dessa tullar på oundgängliga lifsmedel äro en orättfärdig skatt, som tyngst drabbar dem, hvilka minst kunna bära dem. Om någon här i Kammaren framkomme med förslag till sådan ändring i den direkta bevillningen att de mindre bemedlade skulle få betala icke allenast vida högre procent af sin inkomst utan absolut mera än de förmögne i landet, skulle de afvisas med allmän ovilja. Må vi icke låta narra oss deraf, att skatten är indirekt, att den icke uppbares en eller två gånger om året vid uppbördsstämma, utan betalas hvarje vecka eller, snart sagdt, hvar dag i mycket små portioner. Förhållandet är dock detsamma och jag tror att vi böra förfara på samma sätt i det ena såväl som det andra fallet. Om jag således är viss att denna skatt är orättfärdig, är jag ock viss, att de skördar, som landet skall hemta ur orättfärdighetens åker, dem både kan och bör landet undvara. Man kan emot detta säga, att det är som att röra upp en storm i ett vattenglas, då den föreslagna tullen ju är så liten, att den knappast ökar priset på varorna. Jag kan icke tro detta mera än till en liten del. Så länge den af de protektionistiska sträfvandena framkallade öfverimporten af råg räcker, kommer tullen måhända att märkas föga, men sedan och i synnerhet i svåra tider så mycket mera, och om denna skatt märkes ganska litet, följer ock deraf att gagnet för dem, som skola hafva fördel af skatten, blir lika litet. Jag frågar då: skola vi för en lumpen vinst öfvergifva ett rättvist beskattningssystem? Här har en af Kammarens mest framstående män en gång i en lagstiftningsfråga citerat den latinska sentensen »fiat justitia, pereat mundus». Jag skulle vilja i denna fråga upprepa detta »fiat justitia», d. v. s. låt oss icke afvika från gamla rättvisa

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

beskattningsprinciper och jag gör detta så mycket hellre, som jag är öfvertygad om, att hvarken landet i sin helhet eller någon af dess provinser eller ens någon jordbrukare, hvilken icke ändock är dömd att falla, skall gå under derigenom.

Jag ber att få förena mig i yrkandet om afslag på utskottets hemställan i den nu föredragna första punkten.

Slutligen ber jag, då sådant väl varit vederbörandes mening, att få för Kammaren meddela, att jag i dessa dagar emottagit dels fem af omkring 280 personer inom Rättviks socken, mestadels hemmansegare och handtverkare, undertecknade listor, derå de uttalat sig emot tullar å lifsmedel i följande ordalag:

»Då de fördelar, som man förmenar lifsmedelstullar skola medföra, endast komma ett fåtal af landets invånare till godo och detta på de öfriges bekostnad, då lifsmedelstullar, i strid med ett rättvist och klokt beskattningssystem, tyngst drabba dem, som minst förmå att bära den nya skatten, och då särskildt här i öfre Dalarne skatten skulle blifva mycket känbar för nästan alla invånare, uttala undertecknade såsom sin lifliga önskan, att statsmagtarna måtte förskona landet från en sådan skatts införande, dels en vid dessa listor fogad skrifvelse, så lydande:

Protokoll, hållet vid sammanträde vid *Horndals jernvägsstation*, i och för afgifvande af opinionsyttring mot lifsmedelstullar, den 26 februari 1887.

§ 1.

Sammanträdet öppnades af stationsinspektör J. Wærn, hvar-
efter till ordförande enhälligt valdes disponenten S. Fahlroth på
Horndal och till sekreterare verkmästaren Carl Gille.

§ 2.

Mötet är besökt af öfver 100 personer, hvarjemte å inkomna listor antecknat sig 314 personer, både hemmansegare och arbetare, alla deltagande i de åsikter, som återfinnas i mötets resolution.

§ 3.

Sedan ett par talare i frihandelsvänlig rigtning uttalat sina åsikter, hvare de närvarande instämde, framstälde ordföranden följande förslag till resolution, som *enhälligt* antogs och gillades:

»*Alla här församlade mötesdeltagare anse tullar å lifsmedel skadliga för vårt fosterland och särskildt för denna provins*» och uppdrogs åt ordföranden att till ledamoten af Riksdagens Första Kammare herr häradshöfding H. Claëson öfversända detta protokoll, under vördsam anhållan att herr häradshöfdingen, som i denna fråga står på arbetarens och den fattigare befolkningens sida, ej må ogunstigt upptaga vår framställning.

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

Likaledes beslöts, att till ortens riksdagsman i Andra Kam-
maren Back Per Ersson öfversända alla de listor, hvarå när-
och frånvarande antecknat sina namn, protesterande emot lifsmedels-
tullar samt äfven genom telegram delgifva honom mötesdeltagarnes
äsigt i detta ämne.

Justeradt:

S. Fahlroth,	John Wærn,
N. Malmström,	E. Elfström,
N. F. Nilsson,	A. J. Andrén.

Vid protokollet

Carl Gille.»

Och slutligen ett protokoll af följande innehåll:

»Till herr riksdagsmannen Claëson. Stockholm.

Söndagen den 20 Februari hölls möte å goodtemplarnes or-
denshus i Vikarbyn, Rättvik, besökt af nära 200 personer, då frå-
gan om tullskydd å spanmål dryftades. Blott en talade för, de
öfriga mot tullskydd och såsom resolution antog mötet den å de
bifogade listorna anförda. Vikarbyn den 20/2, 1887.

Mötesdeltagare.»

Flere af Kammarens ledamöter gafvo under detta anförande
sitt bifall tillkänna.

Herr Schotte: Jag skall icke länge upptaga Kammarens
dyrbara tid och jag anser mig så mycket mindre böra göra det,
som man utan tvifvel torde anse, att jag i den fråga, som nu före-
ligger, icke har några sådana insigter, att mina ord skulle mycket
kunna beaktas; men då jag icke haft tillfälle att någonsin förut
uttala mig i ämnet, har jag ansett det vara min skyldighet att i
korthet tillkännagifva min ställning till detsamma, så mycket
hellre som jag hvarken är landtbrukare eller industriidkare och
således icke har något personligt intresse i frågan.

Då man i dessa dagar synnerligen mycket agiterat bland ar-
betarne mot dessa tullar och för deras räkning mycket beklagat,
om de skulle påläggas, torde det äfven tillåtas mig att något be-
trakta frågan från deras synpunkt. Hvarje vara, som säljes, måste
naturligtvis utgöra produkten af ett på detsamma nedlagdt arbete.
Det pris, som för en sådan vara betingas, måste till någon del
alltid tillfalla den eller dem, som presterat arbetet. Kan man så-
ledes i någon mån genom lagstiftningen i ett land söka åstad-
komma, att så mycket som möjligt af inhemska produkter säljes,
så synes det ovedersägligt, att den inhemske kroppsarbetaren deraf
skall hafva en bestämd fördel. Måste åter varan införas från ut-
landet, är det det främmande landets arbetare, som deraf skörda
vinst. Om t. ex. de svenska jernvägarne årligen skulle behöfva
ett tillskott af, låt oss antaga, 500 nya jernvägsvagnar, är det tyd-
ligt, att om dessa vagnar tillverkas inom landet, en mängd sven-
ska arbetare deraf skulle hafva sitt uppehälle, hvaremot, om detta
behof fylldes från utlandet, allt detta skulle gå bort till utlandets
arbetare. På samma sätt i alla andra yrken. Man invänder kanske:
detta låter säga sig med afseende på industri, fabriker och handt-

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

verkerier, men kan icke tillämpas på jordbruket, och man bör icke genom påläggande af tull på lifsförnödenheter i någon mån söka höja priset på desamma. För min del vill jag gerna medgifva, att det önskligaste skulle vara, om det svenska jordbruket utan understöd kunde bestå i fri konkurrens med hela världen, men som de senare årens erfarenhet har allt mer och mer bekräftat, att det är för de svenska jordbrukarne omöjligt att uthärda denna konkurrens, om de icke på något sätt vinna understöd, anser jag det vara nödvändigt att åtminstone som en nödfallsåtgärd försöka, om icke de föreslagna tullarne i någon mån kunna befördra deras intressen.

Man synes i allmänhet utgå från den åsigten, att ju billigare allting är, dess bättre är det för arbetarne och alla andra. Jag ber att i det fallet få vädja till en erfarenhet, som säkerligen de flesta bland oss hafva haft, huru det nemligen var under åren 1855—1857, då i följd af då pågående krig prisen i allmänhet stigit och landbrukets produkter betalades högt och industriens likaså. Då rådde likväl stor välmåga i landet: arbetarne hade det mycket bra, landtbrukare och industriidkare äfvenledes, ja kanske allt för mycket bra, ty det gaf anledning till en öfverspekulation, som sedermera hämnade sig på dem, som satt lit till de goda tidernas fortvaro. Så kom åter en annan tid omkring 1867 med andra förhållanden, som en föregående talare skildrat; då voro ytterst låga egendomspris, en landtegendom kunde knappast säljas till något pris; ställningen var tryckt och hvarken arbetare eller landtbrukare hade annat än bekymmer.

En talare har sagt, att det var ännu värre år 1868; men, mine herrar, hvad var det som 1868 räddade landtbruket från fullständig undergång? Det var höstsädeskulturen. Råg och hvete lemnade det året en fullgod skörd, under det att vårsäd och gräs alldeles misslyckades; hade icke höstsädeskulturen lemnat så pass god inkomst då, hade nog, såsom en talare förut sagt, jordbruket redan vid denna tidpunkt varit nära sin undergång. Det säges, att det utskott, som då hade att behandla frågan, alldeles icke ville tänka på några tullar; men det torde vara lätt förklarligt, ty förhållandena hafva under dessa 20 åren högst betydligt förändrats. Konkurrensen med utlandet var då på långt när icke så svår som nu, till följd deraf att kommunikationerna icke voro så fullständiga som nu, och på samma sätt voro tullförhållandena med främmande länder också helt olika med de nuvarande. Allt detta gör, att man icke med fog kan påstå, att hvad som ansågs nyttigt 1867 äfven för oss nu bör vara bestämmande, eller att saken bör på precis samma sätt som då behandlas. Efteråt kom på 1870-talet en tid af fördelaktigare förhållanden för jordbruket; prisen stego, och 1873 anses såsom ett mycket fördelaktigt år så väl för jernindustrien som för jordbruket, och jag tror också, att de arbetande klasserna då hade det jemförelsevis utmärkt bra. 1877 var åter ett dåligt och bekymmersamt år, och prisen voro låga, och jag är öfvertygad, att arbetarne hade det mycket sämre än åren förut. Huru är det nu 1887? Nu är det ändå sämre. Jag

Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)

kommer ihåg, hvad en af mina vänner, sjelf godsegare, för flera år sedan berättade mig. Han besökte en gång en handverkare i en mindre småstad, en kopparslagare, om jag minnes rätt; det var något år då sädespriset var mycket högt; rågen kostade 18 kronor tunnans. Han kom då att samtala härom och sporde handverkaren, om han icke tyckte det vara hårdt att betala brödet så dyrt som 18 kronor för tunnans råg. Han svarade: »nej visst icke! Jag är tvärt om mycket nöjd med de förhållanden, som nu råda. Jag använder för mitt hushåll och för mina arbetare endast några få tunnor råg; hvad betyder det, om jag för dem får betala 18 kronor, då jag i stället får sälja 200 kaffepannor mer än ett annat år, då landtmannen har det sämre». Han fann för sig fördelaktigare att betala sina lifsförnödenheter med något högre pris, men på samma gång hafva godt om arbete, finna en lätt afsättning för sina varor och erhålla för dem ett nöjaktigt pris. Jag tror, att hans åsigt fortfarande kan anses riktig, och att således den, som har arbete och får detsamma någorlunda väl betaladt, kan tåla vid en *ringa* förhöjning i priset på den quantitet bröd han konsumerar.

Hvad dessutom särskildt kroppsarbetare i städerna beträffar, hvilka i allmänhet icke baka sitt bröd sjelfva, verkar icke en liten förhöjning i rågpriset så särdeles mycket på sjelfva brödets pris. Jag har sjelf någon erfarenhet i denna sak. För några år tillbaka köpte jag finare knäckebröd hos en bagare i Stockholm till ett pris af 4 kr. 75 öre för pundet. Jag tyckte, att det var något dyrt, men upplystes vid förfrågan, att med dåvarande höga spanmålspris brödet ej kunde tillverkas billigare. Sedan den tiden har rågen fallit oerhördt och gäller nu icke mer än hälften af hvad den då gjorde, men ännu den dag, som i dag är, betalar jag *samma* pris för *samma* bröd hos *samme* bagare. Det är så många andra faktorer, som medverka till priset på bröd, och detta pris är icke uteslutande beroende af den omalda spanmålens. Nu kan man visserligen säga, att en förhöjning af spanmålspriset, som är så obetydlig, att den icke synnerligen verkar på brödets pris, då icke heller kan vara af någon fördel för landtbrukarne, men detta påstående håller verkligen icke streck. Det är icke så mycket det förhöjda priset landtmannen afser, som icke ännu mer lättheten för honom att få afsättning till *något* pris och att inom landet finna en marknad, och det torde åtminstone kunna sägas, att, om gränser sättas för spanmålsimporten, ett sådant mål skall kunna vinnas.

Nu säger man: »efter det visar sig mindre fördelaktigt att odla råg och hvete, så odla blott hafre och gräs, och deraf skolen I komma att må väl!» Jag bekänner, att mina insigter i landtbruk icke äro synnerligen stora, men så stora äro de dock, att jag förstår, att de, som så säga, icke hafva begrepp om, huru det svenska landtbruket kan och bör skötas.

Jag har sedan många år tillbaka städse haft den erfarenheten, att då jordbrukarne i allmänhet lefva under något så när hjälpliga förhållanden, så att man kan säga att det går de flitige och redbare bland dem någorlunda väl, då må också alla andra

väl, då äro tiderna fördelaktiga äfven för köpmän, industriidkare, fabrikanter och handverkare, och icke minst för de egentlige kroppsarbetarne. De enda, som möjligen kunna hafva mindre fördel deraf, äro de, som hafva en viss summa penningar i lön, såsom embets- och tjänstemän. Men liksom jag anser det vara statens skyldighet att tillse, att dess tjänstemän hafva en nödtorftig och anständig bergning, anser jag äfven tjänstemännen pligtige att utan knot underkasta sig de uppförfingar, som möjligen för samhällets väl i dess helhet kunna dem påläggas.

Mine herrar, vi hafva under en lång följd af år gjort allt för att ohejdadt importera från utlandet likt och olikt och i stället exporterat våra skogar och våra obligationer; mig synes tiden vara inne att åtminstone söka sätta någon gräns för så väl det ena som det andra.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, måste jag yrka bifall till bevillningsutskottets betänkande och särskildt till den nu föredragna första punkten.

Bifallsrop följde jemväl på detta yttrande.

Herr *Schönbeck* aflemnade ett skriftligt anförande, som upplästes och lydde sålunda:

Den reservation herr Anders Andersson afgifvit mot bevillningsutskottets betänkande angående vissa delar af tullbevillningen, öfverensstämmer närmast med de åsikter, som bland flertalet i denna fråga, äro rådande i den nordvestra delen af Skåne, der jag i 47 år haft min verksamhet. Dessa åsikter delas äfven af mig och jag har därför velat till protokollet anföra, att jag i hufvudsak instämmer i hvad reservationen innehåller.

Ända sedan 1835 har jag dels i fem år som jordegare, dels i 47 år som innehafvare af prestboställen på Skånska slättbygden varit i tillfälle att följa och deltaga i jordbrukets utveckling och iakttaga de många skiftningar, som förekommit i spanmålshandeln. Under de 20 första åren var all spanmålsinförsel belagd med tull. Någon ordnad, på kapitaltillgång, kredit och affärsskicklighet grundad spanmålshandel fans då icke, åtminstone icke i nordvestra Skåne. Det var i förra hälften af 1850-talet som tvenne unge män, med insigter i yrket och kraft i utförandet, började bedriva spanmålshandel i Helsingborg och Landskrona. Snart lyckades det dem att åt jordbruksalstern i den delen af provinsen bereda en marknad äfven i utlandet. Denna sin verksamhet fortsätta de bägge ännu och den stora, oberäknliga utveckling jordbruket i den orten nått, måste till en väsentlig del anses vara föranledd af den redbarhet dessa män infört i spanmålshandeln.

Aldrig har jag på 30 år hört någon jordbrukare klaga öfver, att han saknat marknad för en väl bergad och väl rensad vara. Förut berodde det på tillfälligheter, och särskildt på requisitioner från Stockholm eller Göteborg, om något större parti spanmål kunde säljas till handlande i Helsingborg och Landskrona. Den

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.*
(Forts.)

måste säljas till brännerier, eller i mindre partier till köpare från skogsbygden och arbetare i orten. Ett slags procenteriaffär bedrefs dermed äfven på så sätt, att auktioner anställdes under vårtiden, med sex månaders kredit, då spanmålen betalades ofta 4 à 5 kronor högre per tunna, än den kunde köpas för i städerna. Det var arbetare och annat småfolk som gjorde dessa inrop, hvilka icke sällan liqviderades vid utmätningssauktioner på efterhösten.

Ett för rågskörd särdeles fördelaktigt år inträffade 1843. Råg betalades då i Stockholm och flera andra ställen i öfra Sverige med 12 à 15 kronor per tunna, men kunde, åtminstone under flera månaders tid, i Helsingborg och Landskrona icke säljas till högre pris än 8 kronor à 8,50.

I flera af Europas länder och äfven hos oss blef sädesskörden 1846 mycket ringa. Detta oakadt köptes råg ännu i januari månad 1847 för 18 kronor tunnans och korn för 14. Derefter höjdes priset nära nog dagligen och steg i slutet af april månad till 27 à 30 kronor för råg och 23 à 25 för korn. Stor nöd och jemmer rådde i flera provinser och äfven i Skåne. Den som lefvat med i den tiden och sett huru hela skaror vandrade omkring från by till by, från hus till hus och anropade barmhertigheten, icke om penningar, utan om bröd, kan icke förgäta de intryck han deraf tog. Från flera städer ingick underrättelse till regeringen, att brist på spanmål vore nära förestående. De mest ansedda affärsmän sammanträdde den 7 maj på Stockholms börs för att meddela hvarandra sin erfarenhet om tillståndet och överlägga om förslag till nödens lindrande. Flertalet förenade sig om, att hos regeringen begära utförselsförbud, och understöddes deruti af stadens 50 äldste. Minoriteten föreslog fri införsel och för detta förslag uttalade sig äfven tidningen *Dagligt Allehanda*.

Kongl. Maj:t utfärdade den 15 maj utförselsförbud att gälla från och med den 24 i samma månad intill den 15 augusti. Redan den 28 i samma månad utfärdade den då under konungens bortavaro tillförordnade regeringen förbud mot utförande af potatis och bröd, hvilka födoämnen i den förra kungörelsen uteglömts. Ändtligen utkom den 11 juni en kungörelse, deri all tull på införsel af spanmål upphäfdes intill den 1 augusti. Dessa beslut hade den verkan, att råg under sommarmånaderna kunde köpas för 12 kronor. Ännu finnas många lefvande, som erinra sig de stora förluster de led, som alldeles oberedde träffades af dessa påbud. Också säger landtbruksakademien i sin tidskrift, »att den oro och de förluster, som blefvo följden af det årets exportförbud, förlamade all handel med spanmål under flera följande år». Den lifiga spekulation i spanmålshandel, som uppkom i Skåne på början af 1850-talet, fick sitt första stöd under krigsåren 1854—1855 och vann tidigt fasthet genom beslutet om fri införsel.

Då det förlidet är påstods i Andra Kammaren, att svensk råg saknade marknad och stundom icke kunde säljas till något pris, meddelade chefen för den största spanmålsfirman i Malmö, som tillika är en af representanterna för staden i den Kammaren, »att svensk råg der under hela vintern gält 85 öre per lispund

under det rysk införskrifvits för 75 à 80 öre. Han tillade, att det stundom endast med svårighet kunde förskaffas så mycket svensk råg som behöfts.

En illa bergad och illa rensad spannmål har lyckligtvis icke hittills här funnit någon marknad som födoämne åt menniskor.

Det har talats så högt om den stora skuldsättning i landet, som tillkommit under frihandelsperioden, men alltför litet om den stora valuta som deremot kan uppställas. Som valuta för statens skuldsättning räknas ju de anlagda stambanorna. Så bör väl äfven de enskilda jernbanorna kunna räknas. För min del är jag, med hänsyn till den provins i hvars ena län jag är vald som representant, viss om, att värdet å de enskilda jernvägarne, tillsammans med de fruktbarande kostnader som nedlagts på odlingar och jordförbättringar, på ladugårdsskötseln, med dertill hörande ändamålsenliga byggnader, på uppförande af många hundra, ja väl närmare tusen solida folkskolebyggnader jemte de många millioner som insatts i sparbanker och på deposition i enskilda banker, utvisa ett vida större penningebelopp än den under frihandelstiden ökade skuldsättning. Också anses tillståndet här i landet vida bättre på den utländska penningemarknaden än det utmålats på flera håll inom vårt fädernesland.

Om det nura dande tryck, som hvilat på all industri, äro vi ju alla ense. Men hvad beträffar jordbruket, har jag från den del af Skåne jag förut nämnt ingen kännedom om, att någon jordbrukare, som med god insigt i jordbruksskötsel, med flit och sparsamhet skött sitt kall, ännu gått under, såvida han icke inlåtit sig i svindlande spekulationer, vaxelbyten och borgensförbindelser. De konkurser, som inträffat der, ha varit följden just af de förhållanden jag nyss påvisat såsom faror för jordbrukare.

Hvad jag här anfört har jag hemtat från egen erfarenhet, men denna erfarenhet delas af de många kunnige, flitige och sparsamme jordbrukare, med hvilka jag i min hemort muntligen och nu senast skriftligen meddelat mig. De vänta icke någon allmännelig fördel af spannmålstull; de påräkna icke att Riksdag och regering skola kunna besluta något hvarigenom den svåra krisen häfves, men väl att dessa statsmagter genom vissa beslut och åtgärder skola mildra krisens följder för de många, som med ihärdighet och hopp om bättre tider kämpa sig fram genom de nuvarande svårigheterna.

Jag anser mig därför både med stöd af egen erfarenhet och i öfverensstämmelse med många redbara och dugliga jordbrukares omdöme böra yrka afslag på bevillningsutskottets hemställan i föreliggande punkt.

Herr Biesert: Bevillningsutskottets föreliggande förslag och de skäl, som af dess flertal blifvit anförda för att frångå det system, som vi en längre tid haft med afseende på tullar, samt införa ett nytt, är väl enligt min uppfattning af beskaffenhet, att det vore frestande att söka gendriva det punkt för punkt. Jag vill dock icke göra det, dels emedan det skulle upptaga för mycket

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannål.
(Forts.)*

af Kammarens dyrbara tid, dels emedan pressen redan utförligt gendrifvit de fleste af dessa punkter och dels därför att jag ej anser mig hafva den förmåga, som dertill tydligen fordras, men en kraftig gensaga mot de anförda skälen skall jag bedja att få inlägga. Jag vill därför fatta mig så kort som möjligt och endast uttala de åsikter, som för mig äro bestämmande att rösta mot bevillningsutskottets förslag.

Tullvännerna påstå då, att den föreslagna tullen på lifsförnödenheter icke nödvändigt kommer att höja priset derpå, och de anföra förhållandet i städerna och säga att den omständigheten, huruvida spanmålen är billigare eller dyrare, icke inverkar på brödets pris. Detta är till en viss grad sant, men det är icke fråga ensamt om städerna, då, såsom utskottet sjelft sagt, 84 procent af Sveriges befolkning bor på landet och endast undantagsvis köper sitt bröd hos bagaren. Jag kan emellertid icke få annat klart för mig än att, då mjöl åsättes en tull af till exempel 20—30 procent af värdet, brödet äfven blir 20—30 procent dyrare. Vi kunna icke tänka, att hvad ett så litet land som Sverige köper från utlandet skall hafva inflytande på verdensmarknadens gängse pris. De bestämmas af tillgång och efterfrågan på de stora handelsplatserna, och således får man icke till exempel antaga, att Tyskland eller Ryssland skulle af hänsyn till våra tullar sänka sina pris. Nej, visst icke; säljaren bestämmer sina pris efter de på verdensmarknaden gällande och tager ingalunda hänsyn till de olika ländernas tulltaxor.

Såsom ersättning för tullarne på lifsförnödenheter erbjuder utskottet en nedsättning af tull på kaffe och så vidare. Det är godt och väl; visserligen kan man säga att kaffe i någon mån blifvit en nödvändighetsartikel; men utskottets förfarande, då det bjuder denna ersättning, tyckes mig vara ungefär detsamma som att, på sätt en talare vid ett nyligen hållet möte träffande liknar det, man skulle vintertiden taga från en person öfverrocken och i stället bjuda honom på en cigarr; man vill fördyra mjölet och bjuder i stället på kaffe; det är ett utbyte, som jag icke kan vara med om.

Vidare säga tullvännerna: det är icke handelsfriheten utan den fria ut- och införseln, som vi vilja lägga band på. Jag ber då att få påpeka, hvad följden skulle blifva, om till exempel England lade tull på våra exportartiklar, och såsom en gengäld, därför att vi lagt tull på jern och andra artiklar, som vi taga från England, satte tull på trä, smör och så vidare. Jag undrar hvad landtbruket skulle säga om en sådan åtgärd. För min del tror jag, att all industri fordrar att få utveckla sig fritt, utan tvång och inskränkningar och utan att på onaturligt sätt hämmas. Såsom bevis på, att skyddstullar icke äro så synnerligen ofelbara eller oundgängliga för en industri, vill jag anføra de mekaniska verkstäderna, som utan något skydd på ett glädjande sätt utvecklats sig, då deremot textilindustrien, som haft och fortfarande har högt skydd, ej kan sägas hafva synnerligen stor

framgång. Öfverspekulation till följd af det höga skyddet har för den samma varit skadlig.

Tullvännerna säga vidare, att genom de föreslagna tullarne på spanmål och andra lifsförnödenheter få landtbrukarne större förmåga att använda arbetare och gifva dem högre aflöning. Mycket har i sådant afseende blifvit taladt och skrivet; det är löften och icke något mera; huru de komma att blifva infriade, är svårt att bedöma. Om man skall döma efter för handen varande förhållanden, äro de ej mycket att lita på, ty landtbruket lönar i allmänhet sina arbetare sämre än industrien.

Det säges vidare, att det är för att befordra den inhemska industrien, som tullarne böra införas; men är det möjligt, att industrien derigenom befordras, då produktionen fördyras, ty genom tullar på de nödvändiga lifsförnödenheterna komma uppenbarligen produktionskostnaderna att blifva större. För min del tycker jag, att vår industri skulle lida skada genom dessa nu föreslagna tullar.

Slutligen vill jag i denna fråga ställa mig på arbetarnes och det stora flertalets af de mindre jordbrukarnes ståndpunkt, och får säga, såsom i en reservation redan sagts, att det är en våldsamt och oklok åtgärd att fördyra lifsförnödenheterna under alla omständigheter, men ännu mer i denna tid af oro, som nu är rådande bland arbetarne. Det är icke klokt, och icke rätt att lemna vapen i händerna på korporationer och föreningar, som äro fiendtligt sinnade mot ett lugnt framåtskridande. Det vore sannerligen olyckligt, om vi såsom lagstiftare skulle bidra till att gifva *giltiga* skäl för klagan öfver arbetarnes tryckta ställning.

Jag yrkar afslag på utskottets förslag.

Herr vice talmannen: Herr grefve och talman, mine herrar! Då man läser första sidan af bevillningsutskottets nu föredragna betänkande, finner man, att de här föreslagna tullarne å jordbruksalster samt jerneffekter endast äro förelöpare till en fullständig ombildning af vårt tullsystem, och att bevillningsutskottets mening är att, såsom det i nämnda betänkande heter, i den mån sådant för hvar och en näring kan vara lämpligt och det icke strider mot ingångna traktater, förskaffa tullskydd åt alla näringar. Det är en våldsamt åtgärd det der och framför allt en ytterst vanskligh uppgift. Huru vanskligh denna uppgift är redan inom det område, som ligger inom det nu föredragna betänkandet, torde nog af mången komma att ådagaläggas, då vi komma till tullarne på jern, stål och metallvaror, tullar mot hvilka vi i dessa dagar från kompetent håll fått emottaga de lifligaste protester af personer, hvilka för öfrigt förklarar sig vara vänner af tullskydd. Man skulle hafva föreställt sig, att man för en så omfattande förändring skulle i bevillningsutskottets betänkande hafva funnit synnerligen kraftiga skäl och en synnerligen tilltalande eller åtminstone efter utskottets egen tanke bevisande utredning.

Ett bland de vanligaste skälen för åsättande af tullar är ju statsverkets behof af ökade inkomster; men i det afseendet anser

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spannål.
(Forts.)*

utskottet sig böra framhålla, att framställningen icke gjorts ur den synpunkten, emedan statsverket icke för närvarande kan sägas vara i behof af ökade tillgångar. Det är något, som är oss alla väl bekant, att utskottet i den punkten har rätt. Emellertid har en reservant uträknat, att om importen af de i detta betänkande med tull belagda varor och effekter skulle blifva densamma som hittills, statens inkomster skulle komma att ökas med nära tio millioner kronor. Utskottet, som föreställt sig att denna tillökning icke skulle blifva så stor, har emellertid känt sig uppmanadt att på annat håll söka mota denna öfverflödiga tillökning i statskassan, och därför föreslagit en nedsättning i tullen å kaffe och kaffesurrogat, belöpande sig efter samma beräkning till omkring två millioner kronor. Längre har utskottet icke kommit i skattenedsättning gent emot skatteökningen, som således enligt nyss nämnda beräkning skulle öfverstiga skattenedsättningen med omkring åtta millioner, och äfven om skattetillökningen icke skulle stiga till ofvannämnda höga belopp, dock bör blifva ganska betydlig, då de varor, här äro i fråga att importera, icke höra till dem, som kunna undvaras, utan till största delen äro nödvändighetsartiklar, hvarmed det är omöjligt att, såvidt det ligger inom jordbrukets område, förse landet inom någon kortare tid genom ökad produktion inom landet.

Det skulle således blifva resultatet af detta betänkande, att landets beskattning skulle komma att ökas med åtskilliga millioner.

Detta är utan tvifvel ett mycket egendomligt sätt att afhjelpa den i landet rådande nöden. Jag har väl hört omtalas, att en orimligt hög beskattning nedtrycker ett lands industri; men att den ordineras såsom kur mot ekonomiskt betryck, det har bevillningsutskottet vid denna Riksdag för första gången uppfunnit. Om således den anledning till ökande af skatter och ökande af tullsatser, som ligger i statsbehofven, icke i detta fall kan sägas förekomma, så väntade man ju i utskottets betänkande någon framställning om någon annan mäktig anledning, hvarför tullar skulle åsättas; och med afseende på den nu föredragna tullen på jordbruksalster finner man också verkligen en sådan längre fram på betänkandets andra sida, der det heter: »jordbruket i dess nuvarande skick måste därför gå under, såvida staten icke kommer detsamma till hjälp», ett yttrande af utskottet, som en högt ärad talare, som på samma gång är min värderade vän, illustrerat med den förklaringen att åtminstone på sina ställen gälde, att en taxering af jorden efter inkomst skulle blifva lika med noll.

Jag kan icke neka, att det hade varit önskligt, om utskottet, som har så stort ansvar inför det allmänna, hade genom en något utförligare utredning ådagalagt, »att jordbruket skulle komma att gå under, om icke staten komme detsamma till hjälp». Det tillkommer naturligtvis icke mig att i det afseendet åstadkomma några sifferuppgifter, men hvad jag vågar säga, det är, att den af utskottet föreslagna hjälpen, eller en tull af 2 kronor per 100 kilogram råg och hvete, säkerligen icke komme att hjälpa jordbruket i dess betryck. Utskottet anser sjelf det alldeles icke vara säkert

att spanmålspisen komma att ökas eller, såsom utskottet säger, att spanmålstillarne kunna sägas verka, det prisen fördyras med beloppen af de åsatta tullarne. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att ju mindre denna tull verkar till förhöjande af spanmålspisen, desto vanmäktigare är den också att öka jordbrukarnes inkomster; och, mine herrar, hvar och en af oss, som är jordbrukare, kan ju ungefär beräkna, hvilken ökad inkomst skulle beredas oss och våra grannar af den föreslagna spanmålstillen.

Det är alldeles gifvet, att för den, som befinner sig i hjälpliga omständigheter, kommer en förhöjning i spanmålspisen att utgöra en ökad inkomst, som kan vara bra att hafva; men att den ökade inkomsten skulle blifva af den betydelse, att den kunde rädda den som står på undergångens brant, eller jordbruket i sin helhet, anser jag vara en ren omöjlighet, och följaktligen att åtgärden icke har någon betydelse för det ändamål, som man med den ville vinna. Utskottet söker också sjelf bortresonnera verkan af de föreslagna, i utskottets tanke mycket moderata, tullsatserna genom påståendet, att de icke skulle drabba den fattigare delen af befolkningen. Och dock torde utskottet till fullo inse, att det är den del af svenska folket, som icke är jordbrukare, som måste betala dessa tullar, som måste i främsta rummet rikta statskassan med de bidrag tullarne måste tillföra statskassan och som måste betala jordbrukarne det ökade pris, de genom tullarne skulle komma att få för den spanmål, som produceras inom landet och som försäljes.

Utskottet har naturligtvis, och därför måste man hålla utskottet räkning, insett, att en lagstiftning, som går i den riktningen, har stora betänkligheter mot sig både från rättvisans och den praktiska nyttans synpunkt. Det reducerar sig i alla fall — jag uppberor det — till att det är den stora arbetande delen af befolkningen, som komme att betala dessa skatter.

Mot denna sanning, som ju icke kan bestridas, ställa utskottet och herrar skyddstillsvänner det påståendet, att arbetarne genom skyddstillarne och den ökade inkomst de gifva jordbruket, komme att beredas en mängd ökade arbetstillfällen, och att deras inkomst af arbetet derigenom blefve i så betydlig mån ökad, att de deri skulle finna full ersättning. Häremot har redan förut blifvit erinradt att ingenting är ovissare än detta; och påståendet beror derpå att man förväxlar verkningarne af en naturlig uppblomstring af näringarne, samt deraf ökad konsumtion och produktion och liflighet å industriens alla områden med den konstlade utväg, som ligger i ett åsättande af tullsats. Visst är, att en tillökning i priset å lefnadskostnaderna för den stora arbetarebefolkningen är det säkra resultatet af dessa tullars åsättande, men deremot de fördelar, som denna befolkning deraf skulle erhålla, fullkomligt osäkra. Och med denna osäkerhet är också hela frågan efter min tanke fallen, ty det kan icke öfverensstämma med representationens begrepp om rättvisa, icke öfverensstämma med den humanitet, som är nuvarande tids högsta ära, att, till förmån för hvilka näringar det än må vara, beskatta den del af samhället, som är minst i tillfälle att underkasta sig uppoffringar. Det kan icke öfverens-

*Ifrågasatt
tull på
omalen
spanmål.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
till på
omalen
spannmål.
(Forts.)*

stämma med de inom representationen herskande jordbrukarnes uppfattning af sin pligt att använda sin magt till att på andras bekostnad skaffa sig fördelar. Och jag är fullkomligt öfvertygad att, om de här föreslagna lifsmedelstullarna nu komme att af Riksdagen godkännas och sedermera blifva gällande, skall den tid icke vara långt afägsen, då de icke längre kunna bibehållas; men om i deras släptåg kommit en hel rad af industritullar, är också mycket sannolikt, att åtskilliga af dessa industritullar, hvilka skulle belasta landtmännen icke så obetydligt, komma att glömma sig kvar, sedan spannmålstullarne måst afskaffas.

Jag anhåller om afslag.

Vid slutet af detta anförande hördes många bifallsrop.

Som ytterligare fem af Kammarens ledamöter funnos antecknade till erhållande af ordet beträffande nu föredragna punkt, beslöt Kammararen, på framställning af herr grefven och talmannen, att till aftonsammanträdet uppskjuta den fortsatta behandlingen af bevillningsutskottets betänkande n:o 1.

Justerades ett protokollsutdrag för den 26 innevarande februari och tre protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter Kammararen åtskildes kl. 2,50 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Rättelse

i Första Kammarens Prot. 1887, N:o 5.

Sid. 2 rad. 18 uppifrån står: Norström läs: Näsström